

Bu Proje Avrupa Birliđi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE YETİŞKİN EĞİTİMİ

Kadına Yönelik
Aile İçi Őiddetin
nlenmesi Projesi

“Bu Proje Avrupa Birliđi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklařa finanse edilmektedir.”

“Bu yayının içeriğinden yalnız ECORYS Danışmanlık ve Mühendislik Ltd. şti. liderliğindeki Konsorsiyum sorumlu olup, yayın hiçbir şekilde Avrupa Birliđi’nin görüşlerini yansıtmemaktadır.”

İÇİNDEKİLER

5.BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİ - SUNUŞ	3
Yetişkin Eğitimi	9
1. Yetişkinlerde Öğrenme ve Yetişkin Öğrenmesinin Temel Varsayımları	11
1.1. Yetişkin	11
1.2. Yetişkinlerde Öğrenme	12
1.3. Öğrenen Olarak Yetişkinin Özellikleri	13
1.3.1. Benlik kavramı	13
1.3.2. Yaşantının (deneyimin) Rolü	14
1.3.3. Bilme Gereksinimi	14
1.3.4. Öğrenmeye Hazır Olma	15
1.3.5. Öğrenme yönelimi	15
1.3.6. Öğrenmeye GÜdülenme	16
2. Eğitimde Kolaylaştırıcılık Rolü ve Uyulması Gereken Temel İlkeler	17
2.1. Kolaylaştırıcılık Rolü: Demokratik ve İşbirliğine Dayalı Bir Çaba	17
2.2. Yetişkin Eğitiminde Temel İlkeler	17
2.2.1. Konuya ilişkin yeterlilik	17
2.2.2. İlk İzlenim	18
2.2.3. Kuralları oluşturma	18
2.2.4. Aktif katılımın teşvik edilmesi	18
2.2.5. Geri bildirim	19
2.2.6. Farklı görüşlere saygı ve eşitlik	20
2.2.7. Sık tekrarlı öğrenme	20
2.2.8. Aralıklı Öğrenme	20
2.2.9. Çok duyu organına dayalı öğrenme	21
2.2.10. Öğrenmenin transferi ve anlamı olan bilgi	21
2.2.11. Kendini değerlendirme	22
3. Öğrenmeyi Engelleleyen ve Güçleştiren Durumlar	22
3.1. Sıkılma	22
3.2. Karmaşıklık	22
3.3. Rahatsız olmak	22
3.4. Korku	23
3.5. Serbest iletişimin engellenmesi	23
4. Yetişkin Eğitimi Programlarının Planlanması ve Yönetimi	23
4.1. İhtiyaç Belirlemenin Önemi	24
4.2. Program Amaçları	25

4.3. Öğrenme Yaşantıları.....	26
4.4.Yetişkin Eğitiminde En Çok Kullanılan Teknikler	27
4.4.1.Isınma Teknikleri	27
4.4.2. Anlatım Tekniği.....	27
4.4.4. Grup Tartışması	28
4.4.5.Örnek Olay Tekniği	28
4.4.6. Rol Oynama	29
4.4.7. Vızıltı Gurupları	29
4.5. Programın Uygulanması.....	29
4.6. Değerlendirme	29
4.6.1. Tepki Değerlendirme	30
4.6.2. Öğrenmeyi Değerlendirme	30
4.6.3. Sonuçları Değerlendirme	30
SONUÇ	31
KAYNAKLAR.....	32
EĞİTİM PROGRAMI AKIŞLARI.....	33
EKLER	43
EĞİTİM PROGRAMI SLAYTLARI	51

5.BÖLÜM

YETİŞKİN EĞİTİMİ

Editörler: Ebru Hanbay Çakır (Proje Toplumsal Cinsiyet Kilit Uzmanı)
Işın Gürel (Proje İletişim Kilit Uzmanı) - Nur Otaran (Proje Uzmanı)
Hazırlayan: Prof. Dr. Meral Uysal

YETİŞKİN EĞİTİMİ

Eğitim sözcüğünün İngilizce karşılığı olan "education", Latince "beslemek" anlamına gelen "educare" ve "bir şeye doğru götürmek" anlamına gelen "educere" kavramlarından türetilmiştir. Pek çok tanımı yapılan eğitim, genel anlamda insanın içinde yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş, duygu, düşünce ve davranışları yine kendi yaşantısı yoluyla oluşturma, geliştirme ve değiştirme süreci olarak tanımlanabilir (Duman, 2007). Freire (2007) için eğitim insanların içinde yaşadıkları toplumda kendi gerçekliklerine eleştirel bir yaklaşımla bakmalarına ve onu dönüştürmelerine yardım edecek bir özgürleşme pratiğidir. Öğrenme ise bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda oluşan bilgi, beceri ve tutumlarında kalıcı iz taşıyan değişikliklerdir. Öğrenme kasıtlı ve planlı bir süreç olan eğitimi de içine alır. Ama her öğrenme planlı bir eğitim sürecinin sonucu değildir.

Birey yaşamı boyunca öğrenmeyi farklı biçimlerde sürdürür. Yaşam boyu öğrenme kavramı, bireyin farklı öğrenme yollarının tümünü içerir. Öğrenme, öğrenen, öğreten ve öğrenilenler arasındaki etkileşimin sonucudur. Öğrenenin ve öğretenin belli bir amacının olması ya da olmaması süreci belirler. Aşağıda Tablo 1'de bireyin öğrenme yolları verilmektedir:

Tablo 1: Bireyin Yaşam Boyu Öğrenme Yolları

Öğreten \ Öğrenen	C	Amaçsız (kasıtsız)
Amaçlı(kasıtlı)	A Örgün Eğitim Yaygın Eğitim	C Algın Eğitim (İnformal)
Amaçsız(kasıtlı)	B Algın Eğitim (İnformal)	D Rastlantısal Öğrenme

Öğretenin ve öğrenenin belli bir amacı olması durumunda öğrenme

A kutusu hem öğrenenin, hem öğretenin belirli amaçları gerçekleştirmek için isteyerek ve bilerek (kasıtlı olarak) katıldıkları eğitim/ öğretim etkinlikleridir. Öğreten ve öğrenenin kasıtlı olduğu öğrenme türünde öğretimin hedefleri önceden bilinir, eğitim programları bu hedeflere göre planlanır, eğitim ortamı bunlara göre düzenlenir. Eğitim hedefi, eğitim etkinlikleri sonunda kazanılan davranışları gösterir. Örgün ve yaygın eğitim programları bu kümeye girer.

Öğretenin belli bir amacı olduğu öğrenenin amacı olmadığı durumda öğrenme

B kutusu öğretenin öğrenme sürecine kasıtlı olarak girdiği, öğrenenin ise bilerek ve isteyerek katılmadığı öğrenme durumunu vermektedir. Kitle iletişim araçları yoluyla öğrenme buna en güzel örnektir. Bu tür öğrenme "algın/informal eğitim" başlığı altında ele alınmaktadır.

Öğretenin belli bir amacının olmadığı, öğrenenin amacının olduğu durumda öğrenme

Algın öğrenme başlığı altında ele alınan bu tür öğrenme "bireysel öğrenme" "bağımsız öğrenme", olarak da adlandırılmaktadır. Bu durumda öğrenen birey kasıtlı olarak bir konuyu incelemekle, o konuda yayınlar okumakta, ya da deney yapmaktadır. Birey kasıtlıdır ancak karşısında ona kasıtlı olarak öğretmeyi amaçlayan bir öğretene yoktur (C kutusu).

Öğretenin ve öğrenenin amaçsız olduğu durumda öğrenme

Birey günlük yaşamında, çevresindeki uyarıcılara çoğunlukla rastlantılara dayalı olarak sürekli iletişim içindedir; çevresindeki insanlarla sürekli iletişim halinde bulunur. Buna doğal iletişim de diyebiliriz. Bu yolla birey, sürekli öğrenir. Doğal etkileşimler sonucunda birey, etkileşim türüne göre, kendisi ve toplum bakımından "uygun" davranışlar kazanabileceği gibi "uygun olmayan" davranışlar da edinebilir. Bu yolla öğrenmede, birey kasıtsızdır ve çevrede de kasıtlı bir düzenleyici yoktur (D kutusu).

Toplumsal cinsiyete ilişkin öğrendiklerimiz çoğu zaman kültürel; çevre, aile ve kitle iletişim araçları gibi rastlantısal ve informal öğrenmeler sonucu oluşur.

Kutu 1

Öğrenme yetişkinler için gündelik yaşamın bir parçasıdır. İnsanlar yaşamın her alanında ve her aşamada farklı kaynaklardan farklı şeyler öğrenir.

Yetişkin Eğitiminin Genel Özellikleri

Yetişkin eğitimi toplumda yetişkin olarak düşünülen kişilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olan ve yetişkinlerin öğrenmelerine olanak sağlamak üzere planlanan düzenli iletişim süreci olarak tanımlanabilir. Bu iletişim sürecinin temel özellikleri şunlardır:

1. Yetişkin eğitiminin hedef grubuna, herhangi bir örgün eğitim kurumunun tam zamanlı programlarına devam eden belli yaş grubundaki çocuklar ve gençler dışında kalan herkes girmektedir.
2. Yetişkin eğitimi hedef grupları belli, amaçları düzenli ve planlı bir eğitimidir.
3. Yetişkin eğitimi, amaçlanan eğitimin içeriği ne olursa olsun, düzenlenirken ve uygulanırken, yetişkinlerin bireysel özelliklerinin dikkate alındığı, kuralların esnek tutulduğu bir eğitimidir.
4. Yetişkin eğitimi programlarının içeriğini bireyin ve toplumun ihtiyaçları belirler. Yetişkinlerin öğrenme ihtiyacı duydukları her konu yetişkin eğitiminin kapsamına girer. Yetişkinlerin öğrenme ihtiyaçları çeşitlenmiştir.

Yetişkin eğitimi programları beş temel grupta ele alınmaktadır (Lowe,1985):

1. **Tamamlama eğitimi.** Okul eğitimine denklik sağlayan okuma yazma programları, yetişkinlere sunulan açık eğitim programları, dışarıdan bitirme programları bu başlık altında ele alınabilir. Bu programlar örgün eğitimin eksikliklerini tamamlamaya ve diploma kazanmaya yöneliktir.

2. **Mesleki ve teknik yeterlilik için eğitim.** Yetişkinlerin yeni bir meslek edinmelerine, sahip oldukları meslekteki niteliklerini geliştirmelerine ve mesleki yenilikleri izlemelerine olanak sağlayan eğitimidir.
3. **Daha iyi sağlık, refah ve aile hayatı için eğitim.** Toplumsal yaşamın niteliğini yükseltmeye dönük programlardır. Sağlık eğitimi, ana-baba eğitimi, beslenme eğitimi, nüfus planlaması eğitimi gibi.
4. **Yurttaşlık eğitimi -siyasal ve toplumsal yeterlilik için eğitim.** Bireyin içinde yaşadığı toplumun siyasal yönetimine katılmasını, aktif bir yurttaşlık bilinci ve demokratik bir anlayış geliştirmesini amaçlayan programlardır.
5. **Öz-doyum için eğitim (kendini gerçekleştirme).** Bireylerin öğrenmekten mutlu oldukları, doyum sağladıkları programlardır. Mesleki bir amaç gütmeyen sanat, spor içerikli programlardır.

Mesleğimizin gereği olarak eğitici niteliklerimizi geliştirmeyi amaçlayan eğitici eğitimi programları mesleki ve teknik yeterlik geliştirme programları içinde ele alınabilir. Öte yandan bu program kendi yaşamımıza ilişkin edindiklerimiz "daha iyi sağlık, refah ve aile hayatı için eğitim" programları içinde de ele alınabilir.

1. Yetişkinlerde Öğrenme ve Yetişkin Öğrenmesinin Temel Varsayımları

Yetişkin eğitiminde yetişkinlerin özellikleri önemli bir rol oynamaktadır ve eğitim yaklaşımı bu özellikler dikkate alınarak çocukların eğitiminden farklılıklar göstermektedir. Bu bölümde öncelikle yetişkin tanımlanmış, zeka ve öğrenme yeteneği üzerinde durulmuş ve yetişkinlerin öğrenmesine yardım etme bilim ve sanatı olarak tanımlanan "andragoji" yaklaşımına göre yetişkin öğrenmesinin temel varsayımları açıklanmıştır.

1.1. Yetişkin

Yetişkinlik, "bebeklik", "çocukluk", "ergenlik", terimleri kadar açık bir kavram değildir. Yetişkinlik, yaşamın çocukluk ve gençlik dönemine göre çok daha uzun bir dönemi kapsar. Yasal olarak çoğu zaman 18 üstü yaş dönemine denk düşer.

"Yetişkin", sözcüğü Latince büyümek fiilinden gelmektedir. Dolayısıyla yetişkin en basit tanımla büyümüş kişidir. Yetişkinliğin, biyolojik ve toplumsal yaşlanma ile bir tutulması ortak yönelimlerden birisidir. Biyolojik yaşlanma insan organizmasının yapı ve işleyişinin zaman içinde değişimine dayanır. Bu açıdan bakıldığında bireyin üretebilecek yaşa gelmesi, bir başka anlatımla ergenlik dönemine girmesi biyolojik olarak yetişkin olmayı belirler. Toplumsal yaşlanma ise, bir bireyin zaman içindeki rolleri üstlenmesi ve terk etmesindeki değişimlere dayanır.

Yaş normları. Birey doğumdan ölüme, hem toplum tarafından düzenlenmiş evrelerden, hem de biyolojik evrelerden geçer. Toplum, değişik yaşlarda olunacak ve yapılacak şeyleri tanımlar, buna “yaş normları” adı verilir. Örneğin bir erkek ya da kadın için en uygun okulu bitirme, evlenme, çocuk sahibi olma, emekliye ayrılma yaşını toplum belirler. Yaş normları bazen resmi kurallarla da düzenlenebilir. Örneğin seçimlerde oy verme yaşı, asgari evlenme yaşı, sürücü belgesi alma yaşı, emekliye ayrılma yaşı böyledir. Yaş normları yaşa uygun roller konusundaki beklentiler açısından gayri resmidir. Toplumun bireylerden yaşına uygun davranması konusunda beklentileri vardır. Toplumda, bir iş-meslek sahibi, eş, anne, baba gibi rolleri yerine getiren kişi yetişkindir dediğimizde yetişkinin toplumdaki sorumluluklarına vurgu yapıyoruz demektir.

Bağımsızlık. Yetişkinlik psikolojik açıdan tanımlandığı zaman “bağımsızlık” ile ilgili bir kavramdır. Kendi yaşamlarını yönetme sorumluluğunu üstüne alan, kendi kararlarını vermeye kendini hazır hissederek kişi yetişkindir. Kişinin kendi kararlarını verme yeteneği, bir başka anlatımla öz yönetimli olmaya ilişkin benlik algısı, yaşamın erken döneminde başlayarak, biyolojik olarak olgunlaştıkça, toplumdaki çeşitli rolleri yerine getirmeye başladıkça, birikimli olarak gelişir ve birey iş sahibi olduğunda, evlendiğinde kendisinin ve toplumun gözünde yetişkinlik statüsü kazanır. Günümüzde daha eğitilmiş ve daha üst sosyo-ekonomik düzeylerde yetişkinlik eşiğinin daha ileri yaşlara ötelenmesi yönünde bir eğilim olduğundan da söz edebiliriz.

Yetişkinlerin deneyimleri ve gerçek yaşam sorunları belirleyicidir. Yetişkinden beklenen öğrencilik rolü, yetişkin olmanın getirdiği rol ve sorumluluklara göre ikinci plandadır. Yetişkin eğiticileri, yetişkinlerin toplumdaki temel rolünün öncelikle sözü edilen sorumlulukları yerine getirmek olduğunu ve eğitimin, bu sorumlulukları dikkate aldığı ve öğrenmenin içeriği bu sorumluluklarla ilişkilendirdiği taktirde yetişkinler için anlamlı olacağını dikkate almalıdır. Yetişkinlere verilecek eğitim çocuk ve gençlere verilen eğitimden farklıdır, ve farklı eğitim yaklaşımları gerektirir.

1.2. Yetişkinlerde Öğrenme

Yetişkinlerin öğrenme yeteneği konusunda öncü araştırmalardan birisi 1928 yılında Thorndike tarafından yapılmıştır. Bu araştırma yetişkinlerin de öğrenebildiğini ve yaşlanan kimsenin zekânının anlamlı bir biçimde azalmadığını göstermektedir. Genel sağlık ve enerji, öğrenmeye ilgi duyma ve fırsatlar öğrenmeyi zekâdan daha çok etkilemektedir (Aktaran, Bülbül,1991). Yetişkinlerde öğrenme psikolojisi ile ilgili yapılmış araştırmalar topluca değerlendirildiğinde yetişkinlerde:

- Tepki hızının azaldığı, yani öğrenme hızında düşmenin olduğu,
- Problem çözme yeteneğinde gerilemeler olduğu,
- Devinsel becerilerin gerilediği, buna karşılık sözel yetenek ve kavrayış bakımından ilerlemeler olduğu görülmektedir.

Araştırmalardan çıkan çok önemli bir bulgu, başlangıçta erişilmiş eğitim düzeyi ne kadar yüksekse, zihinsel gerileme de o denli az olmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olup, sıradan işlerde çalışanlarda zihinsel gerileme daha çok olmaktadır. Buna göre öğrenme yeteneği aralıksız kullanma ile korunabilmektedir. Yaşlı kimseler kendi hızlarında gençler kadar öğrenebilmektedir.

Yetişkinlerin yaşın ilerlemesine bağlı kayıplarını çevrenin etkisi telafi etmektedir. Muhakeme, hız ve algılama kayıplarına karşı, zihinsel faaliyetlerin canlılığını sürdürmesi kaydıyla, tecrübe ve bilgi bu kayıpları dengelemektedir. Burada güdülemeye bağlı faktörlerin de rol oynadığını söyleyebiliriz. Yetişkinler öğrenme çabalarını, özellikle kendi kişisel ilgilerinin toplandığı tecrübe alanlarına yoğunlaştırabildikleri takdirde öğrenmeye devam edeceklerdir.

1.3. Öğrenen Olarak Yetişkinin Özellikleri

Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin öğrenmeye ilişkin olarak çocuk ve gençlerden farklı özellikleri olduğu ve bu özelliklerin öğrenme sürecine nasıl yansıtılması gerektiği ile ilgilidir. Bu farklılıklar yetişkinlerin çocuk ve gençlerden farklı olan psikolojik özelliklerini ve toplumun onlardan beklentilerini kapsayan toplumsal ve kültürel özelliklerini kapsar. Malcolm Knowles(1996) tarafından geliştirilen ve yetişkinlerin öğrenmelerine yardım etme bilim ve sanatı olarak tanımlanan Andragoji yaklaşımına göre "öğrenen" olarak yetişkinin benlik kavramı, deneyimleri, gereksinimleri, öğrenmeye hazır olması, öğrenme yönelimi ve istekliliği öğrenme sürecini etkiler.

1.3.1. Benlik kavramı

Benlik kavramı, psikolojik olarak olgunlaşma ile ilgili bir kavramdır. Ben kavramı, kişinin kendisini nasıl tanıdığı, nasıl tanımladığı ile ilgilidir. Benlik kavramının gelişmiş olmasının anlamı, yetişkinin bağımsız bir birey olarak, kendi kararlarını vermeye ve sonuçlarına katlanmaya kendisini hazır hissetmesi, bir başka anlatımla öz yönetimli olmasıdır. Kişi benlik algısına ulaştıktan sonra, başkalarının da kendini yönetme yeteneğinde olduğunu görmelerini bekler. Benliklerini tehdit altında hissettikleri zaman anlamlı öğrenme gerçekleşmez ve eğitimden uzaklaşabilir. Bu nedenle yetişkinlerin aşağıdaki özellikleri yetişkin eğitiminde göz önünde bulundurulmalıdır: Yetişkinler;

- Kendilerine olgun bir insan gibi davranılmasını, saygılı olunmasını beklerler. Kendilerini çocuk gibi gören eğitim deneyimlerinden hoşlanmazlar.
- Alıngandırlar, başarısızlıktan, başkalarının yanında küçük düşmekten çekinirler, korkarlar.
- Eğitimde pasif alıcı olmaktan hoşlanmazlar, aktif rol almak isterler. Kendi öğrenme yaşantılarını planlama ve yürütmekten haz duyarlar. Kaydettikleri gelişmeyi değerlendirmeye katılma gereksinimi duyarlar.
- Gereksiz, sıkı otoriteden hoşlanmazlar, kendi öğrenmelerini kendileri kontrol etmek isterler.
- Eğitim düzeyleri düşükse kendilerine karşı bir güven eksikliği duyabilir, bu durum onların eğitime olan ilgisini azaltabilir, güven duygularının geliştirilmesine ihtiyaç duyarlar.
- Kendi kendilerini değerlendirmeleri için fırsat sunulmasını beklerler.

1.3.2. Yaşantının (deneyimin) Rolü

Yaşantı bireyin çevresi ile etkileşiminin kendisi açısından içeriğidir. Bir başka tanımla, yaşantı bireyin çevresi ile etkileşimi sonunda edindiği davranışlardır. Çocuğun yaşantıdan edindiği deneyimi yetişkine göre azdır. Yetişkinin önceki yaşantılarından edindiği deneyimler öğrenmeyi etkiler. Gittikçe artan bir dizi yaşantı birikimi yetişkinin kendisini tanımlar. Yaşantılarının değeri yetişkin için büyüktür. Bunun için de kendisini yaşantılarından yararlanılmayan ya da bunlara pek değer vermeyen bir ortamda hissettiği zaman, yaşantılar ile birlikte kendisinin de reddedildiğini düşünür. Yaşantılara yer vermeyen bir eğitim otorite merkezlidir, ezberci bir eğitim olur. Çocuklarla yetişkinlerin yaşantı bakımından farklılıklarının eğitim uygulamaları açısından sonuçları şunlardır:

- Yetişkinlerin başkalarının öğrenmesine katkıda bulunacağı şeyler daha çoktur. Birçok öğrenme türünde yetişkinlerin kendileri de zengin bir öğrenme kaynağıdır.
- Yetişkinlerin yeni yaşantıları ile ilişkisini kurabilecekleri daha zengin yaşantı birikimleri olması, yeni öğrenmelerin onlar için anlamlı olmasına yol açar.
- Yetişkinler yerleşmiş alışkanlıklara ve kalıp düşüncelere sahiptirler. Bu nedenle daha az açık fikirlidirler. Geçmiş öğrenmelerine ters düşen öğrenme yaşantılarını reddederler. Davranış değişikliklerine direnirler. Onların kalıplaşmış değer yargılarına ters düşüldüğünde eğitimden uzaklaşabilirler. O halde öğrenme sürecinde yetişkinlerin yaşantıları, bilgi birikimleri reddedilmemeli, hatalar bir öğrenme fırsatı olarak değerlendirilmelidir.
- Grup tartışması, problem çözme, örnek olay gibi tekniklerin kullanılması yaşantı yoluyla öğrenmeye olanak verdiği için aktarmacı tekniğe tercih edilmelidir.

1.3.3. Bilme Gereksinimi

Yetişkinler bir şeyi öğrenmeye girişmeden önce onu niçin öğrenmeleri gerektiğini bilmek isterler. Öğrenme etkinliğinin bir yetişkin için somut, gözle görülür, bir sorununa karşılık gelen bir sonucu olmalı ve bu da yetişkin tarafından açıkça görülmelidir. Bir başka anlatımla eğitim programı ile yetişkinin yaşam alanı arasındaki ilişkiyi yetişkinin görmesi sağlanmalıdır. Yetişkinler herhangi bir etkinliğin daha başında yararlı ya da yararlı değil biçiminde bir izlenim geliştirebilirler. Eğer yetişkin katıldığı eğitim etkinliğinin yararlı olmayacağına ilişkin bir kanıya sahip olmuşsa, katılma güdüsü düşer ve eğitimden vazgeçebilir. Yetişkinler ihtiyaçlarının farkında değillerse, ihtiyaçlarının farkında olmaları sağlanmalıdır. Bu nedenle:

- Amaçlar açıkça tanımlanmalı, amaçlar ve ihtiyaçlar arasındaki ilişkiyi görmesi için yetişkine yardım edilmelidir.
- Eğitici, bu amaçlara nasıl ulaşılacağı konusunda yetişkinlere yol gösterici olmalıdır.

Eğitim yapılan gruplarda cinsiyetler arası eşitsizliğin farkında olmayan bireylerle karşı karşıya gelmeniz olasıdır. Eğer bireylere bu konuda öğrendiklerinin kişiler arası ilişkilerde sorunlarını çözeceğine ilişkin bir farkındalık geliştirilirse, eğitim ihtiyacını daha çok hissedebilirler ve programın amacına ulaşması söz konusu olur.

1.3.4. Öğrenmeye Hazır Olma

Yetişkinler ihtiyacına uygun olmayan öğrenmeleri kabul etmezler. Çocukları büyümüş ileri yaştaki bir yetişkin ana baba eğitimine ihtiyaç duymaz. Yetişkinler çocuk ve gençlere göre daha gerçekçidirler; gördükleri eğitimin somut gereksinimlerine doyum getirmesini beklerler. Yetişkinler aile, toplum ve meslek sorumlulukları ile ilgili konuları öğrenmeye hazırdırlar. Yetişkinlerin gönüllü olmadığı, ihtiyaç duymadıkları, öğrenmek istemedikleri, sorunlarını çözmeyen konularda eğitime katılmaları ile yetişkinlerin öğrenmelerine yardımcı olamayız. Kendilerinin öğrenmeye hazır oluş durumunu en iyi yetişkinlerin kendisi belirleyebilir.

Yetişkinlere sunulan eğitim programlarının, eğitime katılmasına neden olan güdülerine, ihtiyaçlarına uygun olması gerekir. Eğitim hedefleri (bireylere kazandırılması amaçlanan davranışlar) bireylerin ihtiyaçlarına göre saptanmalıdır. Bu nedenle:

- Katılanların yaşam alanlarına dair kapsamlı bir bilgiye sahip olmak, katılımcıları mümkün olduğunca tanımak ve
- Yetişkinlerin ihtiyaçlarının doğru analiz etmek ve analizleri program planlama sürecinde temel almak gerekir.

Yetişkinler için program planlama sürecinde ihtiyaç analizi bu iş konusunda deneyim ve bilgi sahibi olan uzmanların işi olmakla beraber, eğiticilere düşen sorumluluklar da vardır. Eğitim süreci başlarken ve devan ederken eğiticiler katılımcıların beklentilerini sormalı, ifade edilmemiş, ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar ve durumlar karşısında gerekli esnekliği göstermelidir. Önceden planlanmış olan yetişkin eğitimi programının bütün öngörülerini kapsayamayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

1.3.5. Öğrenme yönelimi

Konu merkezli öğrenme yerine "sorun merkezli" bir öğrenme perspektifi yetişkin eğitiminde temel koşuldur. Yetişkinleri çocuklardan ayıran temel özelliklerinden birisi yetişkinin zamana bakışıdır. Genellikle çocuğa yönelen eğitimin amacı, çocuğun kişiliğini geliştirmek, topluma iyi bir üye olarak yetiştirmek, kısacası ilerde atılacağı yaşantıya hazırlamaktır. Çocuğa ilerde karşılaşılabileceği sorunları çözebilmek için hazırlanmış reçeteler, çözüm yolları dizisi verilir. Yetişkin ise bugün karşılaştığı sorunların çözümüne yönelmiştir. Hemen uygulamaya dönüştürülmeyen öğrenmeler yetişkinler için anlam taşımazlar.

Kutu 2

Yetişkin eğitiminde eğitim programının ağırlığı, eğiticinin öğretmesi üzerine olmaktan çok, bireyin öğrenmesi üzerinedir. Çözülecek sorunlar, örnek olaylar vb. onlara yapılan konuşmalardan daha fazla fırsat sunarlar. Kuramsal yaklaşımlar yerini sorun çözme yaklaşımına bırakmalıdır. Yetişkin eğitimi programının yaşamla bağı kurulmalıdır.

Yetişkin eğitiminde yaşamla bağı kurmak için rol oynama, örnek olay gibi çalışmalarda gerçek yaşamdan seçilen konular ele alınmalı, katılımcıların konu ile ilgili yaşantılarını öğrenme ortamında paylaşmaları sağlanmalıdır.

1.3.6. Öğrenmeye Güdülenme

Yetişkinler daha iyi iş, yüksek ücret, işinde yükselme, işinde karşılaştığı sorunları çözme gibi dışsal faktörlerin yanı sıra iş doyumu, özsaygı, yaşam kalitesi, kişisel gelişim gibi içsel faktörlerle de eğitime güdülenirler. Çoğu zaman öğrenmede dışsal faktörler ön plana çıkmış gibi görünse de içsel faktörler de en az onlar kadar önemlidir. Amaçların neler olduğunun bilinmesi, yetişkinlerin eğitim programı ile bağlarının güçlendirilmesi ve yetişkinin daha iyi öğrenmesi açısından önem taşır. Yetişkinlerin programın amaçlarının belirlenmesine, etkinliklerinin düzenlenmesine katıldıkları durumlarda öğrenmeye güdülenmesinin yükseldiği görülmektedir. Kuşkusuz yetişkinin katıldığı programın sorunlarını çözeceğine inanması, ihtiyaçları ile program amaçları arasındaki ilişkiyi kurması güdülenmedeki diğer önemli faktörlerdir.

Eğitime katılma güdüsü kimi durumlarda yeni arkadaşlar edinme gibi sosyal ilişkileri güçlendirme isteğinden kaynaklanacağı gibi kimi zamanlarda gündelik yaşam sorunlarından uzaklaşmanın da bir aracı olabilir. Eğitim programının kişi açısından iletişimin güçlendirilmesi gibi sonuçları da olabilir. Bazı durumlarda katılan açısından yönetsel otoritenin isteğini yerine getirmenin sağlayacağı yararlar da söz konusu olabilir. Buna göre:

- Katılımcıların katılma güdülerinin belirlenmesi yetişkinlerde program stratejilerinin bir parçası olmalıdır.
- Yetişkin eğitimi etkinliklerinde sosyal programa da yer verilmelidir.

Andragojik yaklaşım her koşula her kişiye bütünüyle uygulanmasa da yetişkin eğitiminde olmazsa olmaz bir koşul olan eğitimde demokratikleşme ve yetişkinlerin öğrenmeye ilişkin özelliklerinin eğitim sürecine yansıtılması bakımından oldukça güçlü sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Özet olarak aşağıdaki ilkelerin eğitimde uygulanmasını önerir.

Kutu 3

- Katılımcıların tanınması önemlidir. Eğiticiler katılımcıların amaçlarının, beklentilerinin ve motivasyon (güdülenme) kaynaklarının neler olduğunu bilmelidir.
- Yetişkinlerin kişiliklerine saygı gösterilmelidir. Öğrenme konusunda kendilerine güven duygularını geliştirmeleri konusunda yardımcı olunmalıdır.
- Yetişkinlerin öğrenme yaşantılarının planlanmasına ve yürütülmesine katkıları sağlanmalıdır.
- Yaşantı birikimlerini reddetmemeli, hataları bir öğrenme fırsatı olarak değerlendirilmelidir.
- Kuramsal ve aktarmacı yaklaşımlar yerine, sorun çözmeyi merkeze alan grup tartışması, örnek olay incelemesi, rol oynama gibi tekniklere yer verilmelidir.
- Programın amaçları açıkça tanımlamalı, katılımcının amaçları ile örtüşmesi sağlanmalıdır.

Tüm bu ilkeler yetişkin eğitimi süreçlerinin aktarmacı, geleneksel ya da didaktik olarak ifade edilen, öğrenenin edilgen, öğretilmeyi bekleyen ve paket edilmiş bilginin alıcısı durumunda olduğu, öğretmenin ise otorite, bilginin temel kaynağı olarak kabul edildiği bir eğitim anlayışını değil, "işbirliğine dayalı eğitimin" yetişkinler için uygun olduğunu göstermektedir.

İşbirliği, ortak amaçları gerçekleştirmek için birlikte çalışma anlamına gelir. İşbirliğine dayalı öğrenme ise maksimum öğrenmeyi gerçekleştirmek için öğrencilerin birlikte çalıştıkları bir gruba öğrenme yaklaşımıdır (Johnson, Johnson ve Holubec, 1998) Güvenli ve açık bir iletişimin egemen olduğu, gruba anlamlı bir bağlılık geliştirmiş grup üyelerinin birbirlerini geliştirmek üzere etkileştikleri, farklılıkların birbirinden öğrenme için bir fırsat olarak kabul edildiği öğretimdir. Böyle bir öğrenme sürecinde hiçbir grup üyesi ihmal edilmez ve sürece katılır. İşbirliğine dayalı öğrenmenin katılımı teşvik ettiği, farklı görüşleri dinleme becerisini geliştirdiği, eleştirileri yapıcı hale getirdiği görülmektedir. Grup ruhu birlikte değişimi harekete geçirir. Öğretmen bir otorite kaynağı değil bir rehberdir ve bu rol öğrenmeyi öğreten kolaylaştırıcılık rolüdür.

2. Eğitimde Kolaylaştırıcılık Rolü ve Uyulması Gereken Temel İlkeler

Yetişkin eğitimi büyük ölçüde öğretmen merkezli bir yaklaşımdan farklı olarak "kolaylaştırıcı" olarak da ifade edilen eğiticinin süreçte üstlendiği rol ile etkili hale gelir. Aşağıda kolaylaştırıcının bu rolünün ne olduğu açıklanmaktadır.

2.1. Kolaylaştırıcılık Rolü: Demokratik ve İşbirliğine Dayalı Bir Çaba

Eğitici klasik eğitimden farklı olarak yetişkin eğitiminde öğretici bir rehber, bir kaynak kişi olmalıdır. Eğiticinin bu rolü "kolaylaştırıcılık" olarak ifade edilebilir. Kolaylaştırıcı yetişkinin öğrenmesini kolaylaştıran koşulları sağlar. Bu anlamda öğretim süreci öğrenen ve kolaylaştırıcının karşılıklı olarak üzerinde anlaştığı, demokratik ve işbirliğine dayalı bir çaba olmalıdır. Kolaylaştırıcı eğer, yetişkin öğrenmesi konusunda alanında yeterli, güvenli, sabırlı, istekli, kendi sınırlılıklarını kabul eden bir rolü benimseyerek öğrenme sürecine katılıyorsa yetişkinlerin öğrenmesine yardımcı olabilir. Kolaylaştırıcının görevleri temelde katılmaya ve öğrenmeye teşvik eden, cesaretlendirici, güven duygusunu oluşturan bir öğrenme atmosferinin yaratılması ve öğrenmeye yardımcılık olmak üzere birbirinin içine geçen iki temel kategori altında ele alınabilir.

2.2. Yetişkin Eğitiminde Temel İlkeler

Kolaylaştırıcının yetişkinlerde etkili bir öğrenme yaşantısının gerçekleştirilebilmesi için aşağıda verilen ilkelere uyması beklenmektedir.

2.2.1. Konuya ilişkin yeterlilik

Eğitim etkili bir iletişimin sonucu olarak görüldüğünde, kolaylaştırıcının öğrenilmesi planlanan konuya ilişkin olarak yeterli olması, hazırlıklı olması öğrenene yardım edebilmesinin temel koşuludur. Bu aynı zamanda katılımçıya saygı gösterildiğinin de bir göstergesidir. Eğer kolaylaştırıcı sahip olduğu bilgilerle güvenilir bir kaynak olarak kabul edilirse ondan gelen mesajların da kabul edilme olasılığı artacaktır. Örneğin, kadına yönelik şiddetle ilgili yasal düzenlemeleri bilmiyorsanız bu konuda yetişkinlerin öğrenmesine yardım eden "kolaylaştırıcı" rolünü yerine getiremezsiniz.

2.2.2. İlk İzlenim

Kolaylaştırıcı iyi bir ön hazırlığın yanında derse başlarken kendisini tanıtmalı, dersin, konunun hedeflerini açıklamalı ve öğrenmenin karşılıklı işbirliğine dayalı bir süreç olduğunu, katılımın teşvik edildiğini belirtmelidir. Böylelikle daha başlangıçta olumlu öğrenme atmosferinin yaratılmasına katkıda bulunacaktır. Herhangi bir yetişkin eğitimi çalışmasının başlangıcında elde edilen ilk izlenimin olumlu ya da olumsuz olması gerçek durumu yansıtmaya da programın başarısını etkileyecektir. Bu nedenle sürecin daha başında olumlu bir izlenim yaratmaya dikkat etmek gerekir.

2.2.3. Kuralları oluşturma

Eğitim programlarında katılımcıların uyacakları kurallar, programın başında açık hale getirilmelidir. Kurallar katı ve gereğinden fazla olmamalıdır. Kuralların bir bölümü yönetmeliklerde yer almış olabilir, bir bölümünü de öğretici/kolaylaştırıcı koyabilir, bazı kurallar da katılımcılarla birlikte kararlaştırılabilir. Varsa yönetmelik maddeleri programın başında açıklanmalı, öğretici kendi isteklerini sebepleri ile birlikte açıklamalı, diğer hususlar da tartışılarak birlikte kararlaştırılabilir. Bunlar yapılabirise ilerde kırgınlıklar ve sorunlar azalacak, gereksiz tartışmalar önlenilebilecektir. Ayrıca öğrenenlere saygının bir gereği olarak dersin başlangıç ve bitiş saatlerine özen göstermelidir.

2.2.4. Aktif katılımın teşvik edilmesi

Aktif öğrenmenin sağlanması büyük ölçüde aktarımcı yaklaşımdan vazgeçilmesi, tartışma yönteminin tercih edilmesi, katılımcıların birey ya da grup çalışmalarına teşvik edilmesi ile ilgilidir. Eğitici ile katılımcılar arasında karşılıklı soru sorma ve cevap vermeye, görüş açıklamaya dayalı bir öğrenme süreci etkileşimin yoğunluğunu artırır, öğrenmeyi canlı hale getirir. Etkileşim katılımcının öğrenme motivasyonunu artırır ve öğrenmede kalıcılığı sağlar. Soru sorarken, soruları yanıtlarken ve bildirilen görüşleri dinlerken dikkat edilmesi gereken bazı incelikler vardır:

- **Soru sormak**

Katılımcılara konuya ilişkin sorular yöneltilmesi konuya ilginin canlı tutulması bakımından önemli olduğu gibi katılımcıların hazır olma düzeyine dair ip uçları sağlar. Sorular olguları keşfetmeye katkıda bulunacak nitelikte olmalıdır. Öte yandan başlangıçta daha kolay sorular sormak, katılımcıların kendilerine güven duygularını geliştirebilir.

- **Soru sormaya teşvik etmek**

Katılımcıların soru sorması çoğu kez öğrenmeye ilişkin bir istekliliğe işaret eder. Ancak yetişkinler, buldukları öğrenme ortamlarında, güç ilişkileri, alay edilme ve küçük düşme korkusu, yetersiz olarak algılanma korkusu gibi nedenlerle soru sormaktan çekinmişlerse öğrenme engellenmiş demektir. Mutlaka soru sorma özendirilmeli "hiçbir sorunun aptalca" olmadığı açıklanmalıdır. Soru sormaya teşvik etmenin ön koşulu etkili dinlemeden geçer.

- **Soruları cevaplamak**

Sorulan sorulara karşı duyarlı olduğunu gösteren bir kolaylaştırıcı/eğitici öğrenen ile işbirliğine yönelik bir davranışı gerçekleştirmiş olur. Sorulara açık ve net cevaplar verilmeli, öğrenenlerin

sordukları soru konusunda kafasında karışıklık olmamasına dikkat edilmeli, o sorunun cevabının öğrenildiğinden emin olunmalıdır. Kolaylaştırıcının, sorulan sorunun cevabı konusunda emin değilse, konuyu cevabını araştırıp daha sonra bildireceğini söylemesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

- **Cevapları dinlemek**

Sorulan sorulara karşı katılımcıların cevap vermede istekli olması etkileşimin yoğunluğuna ilişkin bir göstergedir. Cevaplar aynı zamanda konunun anlaşılıp anlaşılmadığına dair de gösterge oluşturur. Sorulara verilen cevaplar dikkatlice dinlenmeli, cevaplar bütünüyle doğru değilse bile yanlış olan bildirilmeli ve cevabın doğru kısmı onaylanmalıdır. Katılıma iltifat etmek ve teşvik etmek olumlu bir güdüleyici olarak öğrenmeyi pekiştirir. Cevap verme konusunda öğrenenlerin endişelerinin olması olumsuz öğrenme atmosferine işaret eder.

2.2.5. Geri bildirim

Eğitim ortamı aynı zamanda bir iletişim ortamıdır. Etkileşimin gerçekleşmesi geri bildirim sürecinin etkili olarak işletilmesine bağlıdır. Geri bildirim yetişkine ve eğiticiye yarar sağlar. Eğitici ilettiği bilginin yetişkine doğru olarak ulaşıp ulaşmadığını, öğrencilerin soruları olup olmadığını, yeterince anlaşılıp anlaşılmadığını anlamak için geri bildirim ihtiyacı duyar. Yetişkinler de nasıl bir ilerleme gösterdiklerini anlamak için geri bildirim ihtiyacı duyarlar.

Kutu 4

Geri bildirim verme bireyin hangi yönde nereye doğru gelişeceğine ilişkin ip ucu veren yapıcı bir etkinlik olmalıdır.

Yukarıda sözü edildiği gibi aktif katılımın teşvik edildiği bir öğrenme sürecinde yetişkin ve eğitcinin karşılıklı olarak bir birlerine sordukları sorular ve aldıkları cevaplar geri bildirimlerin elde edilmesi açısından önemlidir. Geri bildirim sadece soru ve cevap süreci ile işlemez. Yetişkinin öğrenme sürecinde gerçekleştirdiği bir performans da eğitici için geri bildirim sağlar.

Unutulmamalıdır ki, çoğu zaman sözsüz mesajlar (jestler, mimikler, beden duruşu) sözlü mesajlara oranla daha güvenilir bilgi verir. Öğrenenin anlayıp anlamadığı, sıkılıp sıkılmadığı, dikkatinin devam edip etmediği sözsüz mesajlarından rahatlıkla anlaşılır. Aktif katılımın devam ettirilebilmesi sözsüz mesajlar dikkate alındığı oranda artar.

Geri bildirimlerin elde edilebilmesi için başvurulabilecek bir uygulama da sınavdır. Geri bildirimlerin elde edilebilmesi için sınava başvuruluyor ise, bunun bir durum saptaması olduğu hatırlatılmalı, sınav endişesi yaratılmamalı, katılımcıların düşük puanları utanma konusu yapmamaları sağlanmalı, sonuçlar katılımcılarla tartışılarak sınav öğrenme için bir fırsata dönüştürülmelidir.

Hangi biçimde verilir ise verilsin, geri bildirim ilgili durumun hemen arkasından olabildiğince erken verilmesinde yarar vardır. Erken verildikçe geri bildirim değeri artar. Araya zaman girdikçe anlamını yitirir.

2.2.6. Farklı görüşlere saygı ve eşitlik

Yetişkin eğitimi gruplarında farklı düşünce, görüş ve inançlara sahip kişilerin olması muhtemeldir. Kolaylaştırıcı farklı görüşlere saygı temelinde, herkese eşit söz hakkı tanınmalı, her farklı görüş ve düşüncenin birbirinden öğrenmek konusunda bir fırsat sunduğunu kabul etmelidir.

Kolaylaştırıcı ayrımcılığa karşı olduğunu, farklılıklara saygı duyduğunu hissettirmeli, davranışlarıyla da göstermelidir. Her türlü ayrımcılığa dair şaka yapmaktan kaçınmalıdır. Katılımcılar ayrımcılığa uğradıkları, eşit görülmedikleri yönünde bir hisse kapılmışlarsa, öğrenme etkinliğine katılım konusunda istekli olmayacaklardır.

2.2.7. Sık tekrarlı öğrenme

Unutma için geçen zaman insandan insana, konudan konuya değişmekle birlikte, insanlar öğrendiklerini zamanla unuturlar. Öğrenilen bilginin sık sık tekrarı (hatırlanması) unutmayı belirgin olarak azaltır. Öğrenilenler zaman zaman eğitici tarafından tekrar edileceği gibi, tekrarı bizzat öğrenenlerin kendisinin yapması da yararlı olur. Çok tekrarlı öğrenme ilkesini uygulayarak unutmayı belirgin bir biçimde azaltabiliriz.

Öğrenilenlerin hatırlanmasının en kalıcı yolu bireylerin öğrendiklerini kullanmalarını sağlamaktır. Özellikle devinsel boyutta öğrenmeler için, yaparak uygulama ve öğrenmelerin bu yolla tekrarı davranışın mükemmelleşmesini sağlar. Diğer öğrenmeler için öğrenme ortamında örnek olay, rol oynama çalışması vb. etkinliklerle bireylerin öğrendiklerini uygulamalarına fırsat yaratılması önemlidir.

- Sık tekrarlı öğrenmeyi sağlamak için, daha önce işlenen konular hakkında zaman zaman soru sorulabilir.
- Katılımcılardan eğitim sırasında kendilerine sunulan bilgilerle, daha önce öğrendikleri bilgileri karşılaştırmaları, ilişkileri belirlemelerini istenebilir.
- Çalışma programında, tekrar için belirli zaman ayırılmalıdır.
- Katılımcıları hatırlamaya zorlayacak küçük testler verilebilir. Ancak burada önemle vurgulanması gereken nokta, bu tür uygulamaların katılımcının kendisine verilen bir geri bildirim olduğunun hatırlatılmasıdır. Test sonuçlarının gruba ilan edilmemesi olumlu bir yaklaşımdır.
- Her dersin ya da ünitenin sonunda, öğrenilenler özetlenebilir, bu özetlemelerde katılımcıların aktif rol almalarını sağlanmalıdır.
- Yeni bir derse ya da üniteye başlarken, bir önceki ders ya da üniteye öğrenilenler kısaca tekrarlamalıdır. Öğrenilenlerin tekrarı, olanaklar ölçüsünde, soru sorarak katılımcılara yaptırılabilir.

2.2.8. Aralıklı Öğrenme

Beynin ikinci bir grup olguyu kabul etmeden önce, daha önceki bir grup olguyu çözümlmek için zamana gereksinimi vardır. Bu nedenle, bir konunun, hiç ara verilmeden öğretilmesi yerine, uygun aralıklar verilerek öğretilmesi, öğrenmeyi kolaylaştırıcı, öğrenilen daha uzun süre hatırdaki kalmasını sağlar. Aralıklı öğrenme, bir sonraki konuya geçmeden önce, daha önce işlenen

konuların hatırlanması ve gözden geçirilmesi fırsatı verdiği için de öğrenilenlerin unutulma oranını azaltmaktadır. Her 45- 50 dakikalık oturum sonunda 10 dakikalık dinlenme arası vermek uygun olur.

2.2.9. Çok duyu organına dayalı öğrenme

Öğrenmede öğrenenlere maksimum girdi sağlamak için, en az iki ya da daha çok duyu organına hitap edecek yöntemler kullanılmalıdır. İnsanlar öğrendiklerinin çoğunu görme yoluyla elde etmektedir. Bu nedenle, görsel araçları mümkün olduğu kadar fazla kullanılmasına özen göstermelidir. Bu konuda şunlar önerilebilir:

- Bir dersin işleme yöntemini belirlerken mutlaka görsel araçların kullanılmasına yer verilmelidir.
- Eğer ders işlenirken gerçek araç-gereçler kullanılıyorsa ya da bir ürün elde ediliyorsa, öğrencilerin bunlara dokunmalarına, bunları koklamalarına, tatmalarına izin verilmelidir.
- Bir şey hakkında konuşmak yerine gerçek nesne ya da görsel malzeme olarak sınıfa getirilmelidir.

2.2.10. Öğrenmenin transferi ve anlamı olan bilgi

Yetişkin eğitimi programlarında hedefler belirlenirken katılımcıların gerçek yaşam koşullarının (ev, iş, toplumsal yaşam) dikkate alınması gerekir. Bireyler derste öğrendiklerini gerçek koşullara uygulayabilmelidir. Aksi durumda öğrenilenler davranış değişikliğine katkı sağlamayacaktır. Öğrenme bilinenden bilinmeyene doğrudur ve insanlar halen bildikleriyle ilgili ya da tutarlı olan yeni bilgileri öğrenme, tutarlı ve ilgili olmayanları reddetme eğilimindedir. Yetişkin eğiticileri katılımcıların dünya görüşlerini, gelenek ve göreneklerini, değerlerini, sorunlarını, beklentilerini, neyi ne kadar bildiklerini belirlemek, kısaca onları tanımak, dikkate almak zorundadır. Öte yandan, eğiticiler, katılımcıların, öğrendiklerini yakın gelecekte uygulayıp uygulamayacaklarını da bilmek durumundadır. Aşağıdaki hususlara uyulması durumunda yetişkinler gerçek koşullara transfer edilecek öğrenmeyi gerçekleştirebilir.

Bu dokümanda da benzeri bir yaklaşım izlenmiştir. Önce eğitim, öğrenme gibi diğer açıklamalar için başlangıç oluşturacak konular ele alınmış, yetişkin eğitimi ile ilgili konulara daha sonra geçilmiştir.

Kutu 5

- Öğrenilenlerin uygulamaya transfer edilmesini kolaylaştırmak için:
- Bir programa başlamadan önce, katılımcılar ve gerçek sorunları /ihtiyaçları ile ilgili bilgi derlenmelidir.
- Yeterli bilgi yoksa eğitim programına katılacak olanları gerçek yaşam ortamlarında (evlerinde ya da iş yerlerinde) ziyaret edip, konu ile ilgili olarak neler yaptıkları gerekirse izlenebilir.
- Konu işlenirken katılımcıların yaşamlarıyla uyumlu, onların yaşamlarından seçilmiş örnekler kullanılırsa öğrenme kolaylaşır ve yeni bilginin kabulü sağlanır.

2.2.11. Kendini değerlendirme

Eğitici/kolaylaştırıcı katılımcıların kendi başarı düzeylerini değerlendirmesine olanak sağlamalıdır. Bu özellikle yetişkin eğitiminde önemli bir husustur. Amacın öğretmek olduğu, not vermemek olduğu açıkça paylaşılmalıdır. Yetişkin, zaten başaramamak korkusu içindedir, mahcup düşmek istemez. Önemli olan onun öğrenmesidir. Eğer kendi başarı derecesini, kendisinin değerlendirebilmesi için ona ölçütler verebilirsek, onun rahatsız olmasını önlemiş, değerlendirme yoluyla öğrenmesine katkıda bulunmuş oluruz. Böyle bir uygulama ile aynı zamanda yetişkinin kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alması için de bir fırsat yaratılmış olacaktır.

3. Öğrenmeyi Engelleyen ve Güçleştiren Durumlar

Öğrenmeyi kolaylaştıran durumlar olduğu gibi, güçleştiren engelleyen durumlar da vardır.

3.1. Sıkılma

Eğer birey ilgisini çekmeyen konular, güdülenmemiş olma, hep dinlenme zorunda kalma, anlatılanı anlamama, eğiticiyi yeterince işitmeme, zamanının boşa harcandığını görme vb. nedenlerle çalışma sırasında sıkılmışsa, öğrenme engellenebilir. Yetişkinler eğitime ayırdıkları zamanının iyi kullanılmasını bekler, bu zamanın öğrenenin ilgilendiği ve yararlandığı etkinliklerle değerlendirilmesi demektir. Zamanı boşa harcamanın ve insanları sıkmanın yolları çoktur. Örneğin sevimli olayım diye, eğitimin amacına hizmet etmeyen fıkralar anlatan bir eğitici etkili bir eğitim ortamı sağlayamaz. Bir fıkra işlenen konuyu destekliyorsa yararlıdır.

Eğitcinin ders planını çok iyi hazırlamış olması ne zaman ne yapacağını, hangi eğitim malzemesini, hangi etkinliği ne zaman kullanacağını önceden planlaması gerekir.

3.2. Karmaşıklık

Eğer birey öğrenilen konuları kafasında düzenleyememiş, birbiri ile ilişkisini kuramamış ve onları birbirine karıştırmışsa öğrenemez. Her bireyin zihinsel yapısı birbirinden farklıdır. Eğitimin bireyselleştirilmesi, bireyin öz ve ayrıntıyı birbirinden ayırt etmesi, konuların birbiri ile ilişkisini kurması ve onları düzene koyması için yardım edilmesi gerekir.

3.3. Rahatsız olmak

Eğitcinin uygunsuz tavırları, öğrencileri küçümsemesi, ters davranması, alay etmesi gibi yanlış davranışları yetişkinleri çok rahatsız eder. Her bireye saygı duyulması ve eşit bireyler olarak yaklaşılması gerekir.

Sadece eğitici ve öğrenen arasındaki değil, öğrenen-öğrenen, öğrenen-yönetim arasındaki insan ilişkilerinin bozuk olması da yetişkin öğreneni rahatsız eder. Rahatsızlık sadece insan ilişkilerinin bozukluğundan kaynaklanmaz; değişim de rahatsız edebilir. Birey ancak kendi

isteğiyle değer ve inançlarını değiştirir. Eğitim aracılığıyla bir değişim sağlanmak isteniyorsa, onu rahatsız etmeyecek yaklaşımlar kullanılması gerekir. Yetişkinlerde davranış değişikliği oluşturmak isteyen eğitici sabırlı olmak zorundadır.

3.4. Korku

Yetişkin öğrenenlerin içine düşecekleri gülünç olma korkusu, alay edilme korkusu, başaramama korkusu, birisi tarafından incitilme korkusu, sınav korkusu bilinen ortak korkulardır. Bunların yanı sıra eğitimde ele alınan konuyla ilgili olarak geçmiş yaşantıları nedeniyle bireyin kendisinin önceden farkında olmadığı korkuları da olabilir. Eğitici bunları ve benzeri korkuları ortadan kaldırmak ve katılımcının kendine güveneceği, başarabileceği durumlar yaratmak zorundadır.

3.5. Serbest iletişimin engellenmesi

Çalışmalar sırasında iletişime bir engel koyulmamalıdır. Eğer yetişkinler çeşitli nedenlerle bilgi, duygu ve düşüncelerini açıklamaktan çekinirlerse, ya da eğitici tarafından böyle bir sınırlama koyulursa öğrenmenin etkinliği azalır. İletişimin engellendiği ortamlarda yetişkinler kendilerini baskı altında hissederler. Baskı tepki doğurur. Bu tepki korku nedeniyle dışarıya yansıtılmamış olsa da eğitimi engeller. İletişimi açık tutmak, kuşkusuz öğrenme konusu ile ilgili olmayan konuların konuşulmasına, konunun dağıtılmasına izin vermek anlamına gelmez.

3.6. "Sorunlu" katılımcılar

Kimi zaman, yetişkin öğrenme ortamlarında, "sorunlu" olarak tanımlanabilecek katılımcılara rastlamak mümkündür. Bu tür katılımcılar olumsuz tepki gösteren, tartışma çıkaran, şikayet eden, eğiticinin açığını arayan, bilgiçlik taslayan, sınıf içi tartışmayı tekeli altına almak isteyen katılımcılardır. Böyle katılımcılar, kontrol altına alınmaz ise olumlu öğrenme atmosferini bozar ve öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler. Sorunlu katılımcılarla baş etmek için eğitici tartışmayı kişiselleştirmekten kaçınmalı, diğerleri önünde tartışmamalı, gerekirse ders arasında o katılımcıyla özel olarak görüşmeli nedenini anlamaya çalışmalıdır. Oturumun başlangıcında katılımcılarla birlikte geliştirilen sınıf kurallarından sorunlarla baş etmede yararlanılabilir.

4. Yetişkin Eğitimi Programlarının Planlanması ve Yönetimi

Program planlama en genel anlamda sistemli eğitim etkinliklerinin içinde olduğu çevrenin düzenlenmesi sürecidir. Bir başka tanımla program planlama öğretme-öğrenme süreçlerinin ve bu süreçlerde yer alan, örgüt, katılımcı, personel, içerik, yöntem, araç-gereç bina, tesis, finansman gibi öğelerin belirlenen amaçları gerçekleştirmek için birbirleri ile tutarlı olarak tasarlanması ve belirlenmesidir.

Yetişkin eğitimi programları, bireylerin, bireylerin içinde yaşadıkları örgütlerin ve toplumların eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için düzenlenir. Programların amaçlarına ulaşması, planlama sürecinin sağlıklı işlemesine bağlıdır. Yetişkinler için eğitim fırsatları sunulurken, planlamanın rastlantıya dayalı olmaması gerektiği ve uzmanlık gerektiren bir süreç olduğu akıldan

çıkarılmamalıdır. Yetişkin eğitimini örgün eğitimden ayıran en temel işlev program planlamadır.

Yetişkin eğitiminde program planlama süreçlerinin, örgün eğitimden farklılıkları şu noktalarda toplanır:

- Örgün eğitim programları standarttır, durağandır, görece değişmeye kapalıdır. Yetişkin eğitimine ise çok farklı, değişken ihtiyaçlara cevap vermek söz konusudur. Toplumdaki değişim ve dönüşümler yetişkin eğitimi ihtiyaçlarını etkiler.
- Yetişkin eğitimi etkinlikleri çok geniş bir yelpaze içinde sunulur. Yelpazenin bir tarafında informal programlar, öteki ucunda da örgün eğitime çok benzeyen programlar söz konusu olabilir.
- Yetişkinlerin temel özelliklerinin öğrenme süreçlerinde dikkate alınması sürecin başarısını etkiler.
- Eğitimin amaçları, hedef kitlenin toplumsal ve kültürel özellikleri, eğitimi sunan kurumun nitelikleri planlama sürecini etkiler.
- Kağıt üzerinde çok iyi görünen planlar uygulamada başarısız olabilir. Bunun nedenleri ulaşım sorunları, eğitim programının maliyetini karşılayamama, yetişkinlerin eğitime ilgi göstermemesi, kültürel baskılar, yeterli kaynak ayrılmaması, eğitimin gerekliliğine inanılmaması gibi etkenlerden kaynaklanabilir.

Yetişkin eğitiminde program planlama süreci eğitim ihtiyaçlarının saptanması ile başlar ve değerlendirme ile sonuçlanır. Program çerçevesinde katılımcıların ihtiyaçları-programın amaçları- öğrenme süreci – değerlendirme- sonuçların izlenmesi birbirleriyle ilişkili olarak ele alınmalıdır.

4.1. İhtiyaç Belirlemenin Önemi

Yetişkinlerin öğrenmeye ilişkin özellikleri, yetişkin eğitiminin gönüllü katılıma dayalı olması gibi nedenler yetişkin eğitiminde ihtiyaçların belirlenmesi ve eğitim programının bu ihtiyaçlara dayalı olarak geliştirilmesini gerekli hale getirmektedir. Değişik ihtiyaç tiplerinden söz edebiliriz:

- Birey eğitim ihtiyacının farkındaysa **hissedilmiş ihtiyaçlar**,
- Eğitim bireyin sorununa karşılık geliyorsa **gerçek ihtiyaçlar**,
- Bireyin eğitim ihtiyacı dışarıdan biri tarafından belirlenmişse **yüklenmiş ihtiyaçlar**,
- İhtiyaçlar toplum düzeyinde ortaya konulmuşsa **sosyal ihtiyaçlar**.

Kapsamlı ve sistematik ihtiyaç belirleme süreçleri eğitim bakımından yoksunluk içinde bulunanların eğitime katılmalarının sağlanmasında güçlü bir etkidir. Çünkü eğitim ihtiyaçları doğru belirlenir ve eğitim programının içeriğine yansıtılırsa bireylerin eğitime katılmasını artırır. İhtiyaç saptama program planlamanın önemli bir ögesi olmakla birlikte, etkili bir araç olarak kullanılmamaktadır. Bunun nedenleri, kuram ile uygulama arasında boşluk olması, çoğu zaman sezgilerle hareket edilmesi, ihtiyaç saptamanın nasıl yapılacağına bilinmemesi, programları şişireceğinin düşünülmesidir. İhtiyaç saptama temelde bir araştırma sürecidir. Eğitim ihtiyaçları test, anket, grup toplantıları ve odak grup görüşmeleri, görüşme, iş analizi, nominal grup tekniği, Q sort, delphi gibi tekniklerle toplanabilir.

Bu proje kapsamında da eğitim ihtiyaçları belirleme çalışması yapılmıştır. Ondört ilde gerçekleştirilen ihtiyaç analizi çalışmasında, görüşme tekniği, odak grup görüşme tekniği ve “kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet” konusunda tutum ölçeği anketi olmak üzere üç ayrı teknik kullanılmıştır. Sonuçlar program içeriğine yansıtılmıştır.

Eğitim programlarının hazırlanmasında çoğu zaman ihtiyaç belirleme süreci eğitimcilerin görev tanımlamasının dışında kalmaktadır. Yani eğitimciler daha önceden belirlenmiş amaçlar çerçevesinde program içeriğinin paylaşılmasından sorumludurlar. Ancak kimi zaman program devam ederken de beklentiler ortaya çıkar, yeni beklentiler gelişebilir. Böyle durumlarda katılımcı beklentilerinin program içeriğine yansıtılması yönünde bir esneklik oluşturmalıdır. Öte yandan katılımcıların beklentilerinin sorulması onların programa katılma duygularının yaratılması açısından önemlidir. Katılma duygusu öğrenme motivasyonunu artıracaktır.

4. 2. Program Amaçları

Yetişkin eğitiminde program planlamada büyük ölçüde esneklik vardır. Kapsamının belirlenmesinde, amaçların geliştirilmesinde yetişkin eğitimi uzmanları daha özgürdür. İhtiyaca dayalı amaçlar, programın içeriği, öğretim yöntemleri, eğitim materyalleri vb. hakkında bilinçli kararlar vermeyi sağlar.

- Amaçlar planlı bir öğrenme durumunda neyi başarmak istediğimizi ortaya koyar.
- Öğrenme yaşantısından ortaya çıkacak sonuçlardır.Yetişkin eğitimi sürecinde amaçlar değişebilir, kaldırılabilir, yenileri eklenebilir.
- Öğrenenlerin amaçları birbirinden farklıdır, her biri öğrenme durumundan neyi istiyorsa onu alır.
- Öğretme öğrenme sürecinin planlanmamış çıktıları olabilir. Bazen öğrenme sürecinin sonuçları kursun sonunda görünmeyebilir.
- Katılanların amaçları ile öğrenme programının amaçları örtüşmelidir

Yetişkin eğitiminde üç amaç kategorisinden söz edebiliriz:

- Uzun vadeli amaçlar ya da genel amaçlar,
- Özel amaçlar ya da kısa vadeli amaçlar,
- Hedef davranışlar ya da öğrenme amaçları.

Öğrenme amaçları ya da hedef davranışlar belli bir öğrenme etkinliğinden beklentileri tanımlar.

Öğrenme amaçları dört temel alanda ele alınabilir:

- Bilginin elde edilmesi (tanımak, listelemek, betimlemek, ifade etmek açıklamak vb.).
- Düşünce becerilerinin geliştirilmesi (karşılaştırmak, değerlendirmek, çözümlmek vb.)
- Psiko-motor becerilerin geliştirilmesi (göstermek, çizmek, onarmak, kurmak vb.).
- Değer, tutum ve duygularda değişim (benimsemek, savunmak, onaylamak, işbirliği yapmak, kabul etmek vb.).

Amaçlar kendi içinde bir hiyerarşi oluşturur. Alt düzeydeki amacın gerçekleşmesi, bir üst düzeydeki amacın gerçekleşmesine katkıda bulunur.

Kutu 6

Program amaçları:

- Somut
- Akılcı
- Uygulanabilir
- İhtiyaçlara dayalı ve
- Belirli bir zaman diliminde ulaşılabilir olmalıdır.

4.3. Öğrenme Yaşantıları

Program planlamada temel sorunlardan birisi neyin (eğitim programının içeriği), nasıl (yöntem ve teknik), ne kadar sürede gerçekleşeceğine karar vermektir. Programın içeriği oluşturulurken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Program amaçları ve öğrenme hedeflerine uygun olmalı,
- Katılımcıların hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmalı,
- Zaman sınırlamalarına uygun olmalı,
- Yetişkinin yaşamına uyarlanabilir olmalı,
- Gerekliğinde yetişkinin ilgi ve beklentilerine göre esnek olmalıdır.

Zaman sınırlamaları söz konusu olduğunda aşağıdaki sıralamaya göre içerik sıralanabilir:

- Katılımcıların bilmesi gereken, öğrenme amaçları için gerekli olan içerik,
- Gerekli olan içeriğe destek içerik,
- Konunun anlaşılması için şart olmasa da ilgili ya da ilginç olan içerik.

Yöntem, programın nasıl yapılandırılacağını gösterir. Katılımcıların deneyimleri, personelin uzmanlığı, maliyet ve olanaklar, programın içeriği ve programdan beklentiler hangi yöntemi seçeceğimizi belirler. Çok amaçlı, geniş kapsamlı programlarda birden fazla yöntem kullanılabilir. Yöntemler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Bireysel yöntemler (çıraklık, bilgisayar destekli eğitim)
- Yüz yüze küçük grup yöntemleri (dersler, seminerler, atölyeler, geziler)
- Yüz yüze büyük grup yöntemleri (konferanslar, kongreler, sergiler)
- Uzaktan eğitim yöntemleri (mektupla öğretim, sesli görüntülü konferanslar)
- Toplum öğrenme yöntemleri (toplum kaynak merkezleri, toplumsal eylem grupları)

Yöntem belirlendikten sonra program için uygun süre, programın her parçası için saatler ve tarihler belirlenmelidir. Programın zamanlanmasında dikkat edilmesi gerekli noktalar şöyledir:

- Program süresi katılımcıların hazır bulunuşluk durumuna uygun olmalıdır,
- Programın saatleri katılımcılara uygun olmalıdır,
- Tatil paketi programın sunuş stratejisinin bir parçası değilse, tatil dönemlerine konulmamalıdır,
- Tam gün olmamalıdır, zorunlu ise sabah teorik, öğeden sonra pratik konular olmalıdır. Program etkinlikleri yanında sosyal etkinlikler için de zaman ayrılmalıdır.

4.4.Yetişkin Eğitiminde En Çok Kullanılan Teknikler

Yetişkinlerle işbirliği içinde etkili bir öğrenme atmosferi oluşturabilmek için aşağıdaki durumları dikkate alan farklı teknikler kullanılmalıdır. Özellikle grup dinamiğinden yararlanan ve katılımı teşvik eden teknikler yetişkin öğrenmesinde daha etkilidir. Teknik seçiminde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Katılımcının durumuna uygun olmalıdır.
- Eğitimin amacına uygun olmalıdır.
- Eğitim içeriğine uygun olmalıdır
- Fiziksel ortam ve olanaklara uygun olmalıdır
- Oturumun süresine uygun olmalıdır.

Aşağıda yetişkin öğrenme ortamlarında kullanılması önerilen bazı teknikler verilmiştir:

4.4.1.Isınma Teknikleri

Yetişkin eğitimi programlarının başlangıcında, grupta öğrenme deneyiminin oluşturulabilmesi için, ısınma tekniklerine başvurulabilir. Isınma teknikleri, grubun birbirini tanması, rahat, güvenli ve arkadaşça bir öğrenme atmosferi yaratılması, grubun enerjisinin yükseltilmesi, öğrenme için işbirliği oluşturulmasında kolaylaştırıcıya yardımcı olur. Grubun enerjisinin düştüğü durumlarda program devam ederken de ısınma tekniklerine başvurulabilir.

4.4.2. Anlatım Tekniği

Yetişkin eğitimi etkinliklerinde uzun ve tek yönlü anlatımlar önerilmez. Ancak konu katılımcılar açısından yeni ise ve konu hakkında katılımcıların yeterli bilgisi yoksa aktarımın ağırlıklı olduğu öğrenmeler söz konusu olabilir. Böyle durumlarda aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Konu ile ilgili örneklere sıkça yer verilmelidir.
- Mizah etkili bir şekilde kullanılmalıdır.
- Ses tonunda hareketlilik oluşturulmalıdır.
- Katılımcılarla göz teması kurulmalıdır.
- Katılımcılara isimleri ile hitap edilmelidir.
- Konuyu kontrol altında bulundurmak koşuluyla deneyimlerin paylaşılmasına izin verilmelidir.
- Katılımcılara arkadaşça davranılmalıdır.
- Eğitici katılımcılara güvendiğini hissettirmelidir.

- Aşırı olmamak koşulu ile konuşmada söylenenleri destekleyen jest ve mimiklere yer verilmelidir.

4.4.3. Soru- Cevap Tekniği

Öğreticinin hazırladığı soruları, öğrenenlerin yanıtlamalarına dayalı olan bir tekniktir. Çoğu zaman anlatım yöntemi ile birlikte kullanılır. Sorular yanıtlayanın hazır oluş düzeyine uygunsuz, katılımcıları düşünmeye, keşfetmeye ve yorumlamaya yönlendirir ve ilgiyi canlı tutar.

4.4.4. Grup Tartışması

Ortak sorun ya da benzer ilgi ve ihtiyaçları paylaşan gruplarda, katılımcıların kendi görüş ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak vermek, tutum değişikliği oluşturmak, sorun çözme becerileri kazandırmak amacıyla grup tartışması tekniği kullanılabilir. 10-15 kişilik gruplarda etkilidir. Tartışma yöntemi etkili bir biçimde kullanıldığında grup üyelerinin kendilerine güvenlerini geliştirmesine, başkalarının fikirlerinden öğrenmeye, yapıcı eleştiriyi geliştirmeye katkıda bulunur. Eğer grup üyelerinin gruba bağlılığı gelişmişse, üye grup içinde kabul görüp takdir edildiğini hissediyorsa öğrenmede grup dinamiğinin olumlu etkisi olur. Grup tartışması bir öğrenme tekniği olarak kullanıldığında grubun eğiticiyi kolaylaştırıcısı grup lideri rolünü üstlenir. Tartışma süreci iletişim ve etkileşime dayanır.

Grup lideri olarak eğitici demokratik, katılımcı ve paylaşımcı bir rolü üstlenmeli, kendini bir otorite kaynağı olarak sunmadan tartışma sürecini kontrolü altında tutmalı, tartışmayı başlatacak uygun soruları gruba yöneltmeli, tartışma sonucunda, konuyu toparlamalı ve ortaya çıkan fikirleri özetlemelidir.

Tartışma başlamadan evvel gönüllülük çerçevesinde herkesin tartışmaya katılma sorumluluğu olduğu ve bir başkasını dinlemenin önemi konusunda grup üyeleri bilgilendirilmeli, sonucunda yazılı ya da sözlü olarak grup üyelerinin ne tür yararlar elde ettiğine ilişkin kendini değerlendirmeleri sağlanmalıdır.

4.4.5. Örnek Olay Tekniği

Örnek olay bir sorun ya da durumu neden sonuç ilişkisi içinde incelemeye dayalı bir grupla çalışma tekniğidir. Seçilen ya da inceleme konusu olan olay yazılı bir metin, rapor olabileceği gibi, bir gezi, her hangi bir eğitimin izlenmesi, bir film olabilir. Gerçek ya da kurgusaldır. Burada önemli olan inceleme konusu yapılan olayın, katılımcıların gerçek yaşam alanları ile ilgili, sosyal kültürel özelliklerine uygun, ilgi ve ihtiyaçlarına dönük olmasıdır. Özellikle katılımcıların özdeşim kurabilecekleri bir konu seçilmesi yöntemin etkililiğini artırır.

Aktif katılıma olanak verdiği için yetişkin eğitiminde elverişli bir tekniktir. Grup lideri olarak eğitimin tartışmayı yönlendirecek kilit sorular yöneltmesi, grup yanlı çözümlere yöneldiğinde ya da konudan uzaklaştığında müdahale etmesi, sonunda ortaya çıkan çözüm önerilerini özetleyip gruba tekrar sunması gerekir. Etkili olarak yürütülen bir örnek olay çalışmasında katılımcıların problem çözme becerileri gelişmekte, farklı görüş ve bakış açılarını değerlendirme olanağı yaratılarak, yaratıcılıkları ortaya çıkmakta eleştirel becerileri artmaktadır.

4.4.6. Rol Oynama

Rol oynama/rol çalışması bir düşünce, fikir ya da sorunun bir grup önünde canlandırılması, dramatize edilmesidir. Yapılandırılmış ve yapılandırılmamış biçimleri söz konusu olabilir. Yapılandırılmış rol oynama sürecinde, eğitimin amacına ve katılımcılardan ne tür beceriler beklendiğine ilişkin olarak bir senaryo hazırlanır, roller belirlenir. Diğerinde ise süreç kendiliğinden bir biçimde gelişir.

Rol oynamanın rollerdeki karakterlerle özdeşim kurmayı kolaylaştırması, eğlenceli olması nedeniyle katılımcıların dikkatlerinin canlı tutulmasına olanak sağlar. İnsanların belirli konularda duyarlık kazanmaları, farkındalık geliştirmeleri bekleniyorsa rol oynama tekniği elverişli bir tekniktir.

4.4.7. Vızıltı Gurupları

Katılımcıların tamamının katıldığı bir grup ortamında, grubun kendi arasında 2-3 kişilik gruplara bölünerek, tartışmayı birkaç dakikalık sürede kendi aralarında sürdürmeleri, görüş ve deneyimlerini paylaşmalarıdır. Konuyu grup içinde konuşmadan önce görüşlerini gözden geçirmeye olanak sağladığı için tartışmanın verimini artırır.

4.5. Programın Uygulanması

Programın sunulması aşamasında aşağıdaki görevler kontrol altına alınmış olmalıdır:

- Programın bütçesi ile ilgili çalışmalar tamamlanmış olmalıdır. Bütçe, mali işleri çerçeveleyen bir plandır. Kurumun bütçesinden, katılımcılardan, ya da başka kaynaklardan sağlanabilir. Eğitim planı beklenen gelir ve harcamalar arasındaki denge ile yürütülür.
- Program ile hedef kitle arasındaki iletişimin kurulması için, programı kimin düzenlediği, nerede olacağı, varsa ücreti ve katılma koşulları hedef kitleye bildirilmelidir.
- Programın başında aksaklık olmaması için beklenmedik durumlar karşısında önlemler alınmalıdır.
- Katılımcılar ile ilgili hizmetler kontrol edilmelidir (yolluk, yevmiye ulaşım hizmetleri vb.).
- Mümkünse öğrencilerin dinlenme aralarında oturabilecekleri rahat bir yer sağlanmalı, çay, kahve vb. ikramlar sağlanmalıdır.
- Program düzenlemeleri katılımcılara bildirilmelidir.
- Eğitim materyalleri katılımcılara önceden ulaştırılmalıdır.

Eğiticilerin eğitim programının planlanması ve yürütülmesi ile ilgili görevlerinin dışında eğitim verdikleri kişilere, meslektaşlarına ve topluma karşı sorumlu oldukları etik değerler de bulunmaktadır. Bu değerler EK 1’de verilmektedir.

4.6. Değerlendirme

Program değerlendirmesi, programın etkili olup olmadığının, beklenen sonuçların alınıp alınmadığının belirlenmesi için kullanılan bir süreçtir. Bu süreç aynı zamanda programın başarılı

olup olmadığını belirleyen bir araştırma sürecidir. Katılımcılara, deneticilere, yöneticilere geri bildirim sağlar. Gelecekteki program çalışmalarına ışık tutar. Program planlanırken, programın nasıl değerlendirileceği, yani değerlendirme planı da oluşturulmalıdır. Programı değerlendirmeye ilişkin veriler:

- Program başlamadan önce, program yerinde ya da katılımcıların ortamında
- Program sırasında program yerinde
- Program bitiminde program yerinde
- Programdan sonra izleme çalışmaları biçiminde toplanabilir.

Genelde değerlendirme üç düzeyde yapılabilir: Tepki değerlendirme, Öğrenmeyi değerlendirme ve Sonuçları değerlendirme.

4.6.1. Tepki Değerlendirme

Bir yetişkin eğitimi etkinliğinin katılımcılar tarafından nasıl deneyimlendiği daha sonraki eğitim çalışmalarına ışık tutabilir. Eğitime katılan grubun yazılı ya da grup toplantıları yoluyla aşağıdaki vb. konulardaki tepkilerini alabiliriz.

- Eğitimin yararlı olduğunu düşünüyor musunuz?
- Eğitimin en olumlu yanları nelerdi?
- Eğitimin en olumsuz yanları nelerdi?
- Kullanılan yöntem ve teknikler uygun muydu?
- Eğitimden elde ettiklerinizi yaşama geçireceğinizi düşünüyor musunuz?
- Sınıf ortamı öğrenme konusu açısından geliştirici miydi?

4.6.2. Öğrenmeyi Değerlendirme

Öğrenmeyi değerlendirme konusu yetişkin eğitiminde test/ sınav gibi standartlaşmış uygulamaları akla getirmektedir. Yetişkinlere kaygı yaşatacağı gerekçesi ile bu tür değerlendirmeler tartışma konusudur. Ön test- son test biçimindeki değerlendirme formları ile giriş ve çıkış davranışları arasındaki fark değerlendirilmesi en alışılmış biçimdir.

4.6.3. Sonuçları Değerlendirme

Her öğrenme öğrenilenlerin yaşama geçirilmesi anlamına gelmez. Eğitimin bireylerde, bireylerin içinde bulunduğu örgütlerde, toplumda beklenen sonuçları üretip üretmediği gözlem formları, soru kağıdı yöntemi, öz değerlendirme formları, grup toplantıları vb. yollarla değerlendirilebilir. Bu tür değerlendirmeler daha uzun süreli etkiyi dikkate alır. Etkiler kısa vadede ortaya çıkmayabilir.

SONUÇ

Yetişkinin öğrenmesine olanak sağlayan bir öğrenme süreci ancak yetişkinlerle bu amaçla gerçekleştirilecek anlamlı bir işbirliği sonucunda oluşur. Bu işbirliğinin gerçekleşmesi için yetişkinlerin eğitim amaçları ile tutarlı, yaşam alanları ile ilişkili, öğrenmeye ilişkin özelliklerini dikkate alan bir eğitim sürecinin planlanıp uygulanması gerekir.

Yetişkinlerin öğrenmesi için sorumluluk üstlenen eğiticiler, yetişkinlerin öğrenme beklentilerinden yola çıkarak, onların kendilerini saygı ve güvene dayalı bir öğrenme ortamında hissetmelerinin ve öğrenmeyi güçleştiren durumların ortadan kaldırılmasının olumlu bir öğrenme atmosferinin yaratılması ve öğrenmenin kolaylaştırılması açısından vazgeçilmez olduğunun bilincinde olmalıdır.

Yetişkin için eğitiminin bir zorunluluk olarak algılanmasını ortadan kaldırarak, sorunlarını çözmeye katkıda bulunan anlamlı bir etkileşim süreci haline getirilmesi için yaklaşımların neler olması gerektiği yukarıda verilmeye çalışılmıştır. Bu verilen bilgilerin deneyimlerimizi zenginleştirecek diğer okumalara yol açması dileğimizeyizdir.

KAYNAKLAR

Bilir, M.(2009); "Yetişkin Eğitiminde Yöntem, Teknik ve Araçlar" Yetişkin Eğitimi (derleyen :Ahmet Yıldız ,Meral Uysal, Kalkedon Yayıncılık, Ankara

Bülbül, Sudi. (1991); Halk Eğitimine Giriş, Anadolu Üniversitesi Yay. Eskişehir .

Cafferalla, Rosemary S.(1994)Planning Programs For Adult Learner, Jossey-Bass Publisher, San Francisco.

Doğan, Hıfzı(1997)Eğitimde Program Tasarımı, Önder Matbaacılık, Ankara

Duman, Ahmet(2007)Yetişkinler Eğitimi, Ütopya Yayınları:17,Ankara

Ergin, A; Birol, Cem(2000) Eğitimde İletişim, Anı Yayıncılık, Ankara

Freire, Paulo(1998)Ezilenlerin Pedagojisi, Ayrıntı Yayınları, İstanbul

Geray, Cevat(2002)Halk Eğitimi, İmaj Yayınevi, Ankara

Johnson, Johnson ve Holubec(1998)Cooperation In The Classroom,Interaction Book Company, Minnesota.

Knowles, Malcolm (1996); Yetişkin Öğrenenler Göz Ardı Edilen Kesim. (Çeviren: Serap Ayhan) Ankara Üniversitesi Yay.

Otaran, Nur (Editör) (Feride Güven, Süheyla Gökmen, Arzu Hancı) (2008) Yetişkin Eğitimi Kılavuzu, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, KSGM, Ankara.

Kowalski, Theodora J. (1988) The Organization and Planning Adult Education, State University of New York Press.

Lowe, John (1985); Dünyada Yetişkin Eğitimine Toplu Bakış, (Çeviren: Turhan Oğuzkan), Unesco Türkiye Milli Komisyonu, Ankara. Okçabol, Rifat (1994); Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi), Der Yay. İstanbul.

Okçabol, Rifat(1986-87) "Need ssesment in adult education", Boğaziçi Üniversitesi Dergisi, 12, 59-71"

Okçabol, Rifat (2006),Halk Eğitim(Yetişkin Eğitimi), Ütopya Yayınları:142

Roger, Alan(2005), Teaching Adults, Open University Press.

UNESCO(1985)Yetişkin Eğitimi Terimleri sözlüğü, Unesco Milli Komisyonu, ,

Uysal, Meral(2009) "Yetişkin Eğitiminde Program Planlanma" Yetişkin Eğitim Yıldız ,Meral Uysal, Kalkedon Yayıncılık, Ankara

EĞİTİM PROGRAMI AKIŞLARI

YETİŞKİN EĞİTİMİ

AMAÇ

KYAİŞ Temel Eğitimi çerçevesinde gerçekleştirilecek olan kısa süreli eğitim programlarında eğiticilerin ihtiyaç duyacağı temel bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaktır.

HEDEFLER

1. Yetişkin eğitiminin temel ilkelerini açıklar,
2. Olumlu bir öğrenme ortamının özelliklerini sıralar,
3. Etkin sınıf içi iletişimin özelliklerini bilir, farklı öğretim tekniklerini kullanabilir,
4. Olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmada ve sınıf içi iletişimde eğiticinin rolünün farkına varır,
5. KYAİŞ çerçevesinde geliştirilen Temel Eğitim Setini tanıır ve kullanabilir.

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 1	Süre 15 dakika
Konu	<ul style="list-style-type: none"> • Tanışma • Eğitimin amacının ve içeriğinin açıklanması • Katılımcılardan beklentilerin öğrenilmesi • Grup kurallarının • Gözden geçirilmesi
Hedefler	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitici ve katılımcılar birbirini tanır. • Eğitici kendi görevini açıklar. • Eğitici, eğitimin amaçlarını ve içeriğini açıklar. • Katılımcıların beklentileri alınır. • Katılımcılar, eğitimin içeriği, programı ve eğitim materyalleri hakkında bilgi sahibi olur.
Özet	Eğitici ve katılımcılar tanışır. Programa ilişkin bilgi verilir. Eğitici kendi beklentilerini açıklar. Katılımcıların konuyla ilgili beklentileri alınır. Kağıtlı tahtaya yazılır ve katılımcıların ve eğiticinin görebileceği bir yere asılır. Eğitimin ilk günü belirlenen kurallar katılımcılarla gözden geçirilir. Eklemek veya çıkarmak istedikleri var mı, sorulur. Varsa not edilir. Eğitim materyalleri tanıtılır.
Yöntem	Sunum / Soru-Cevap / Tartışma
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none"> • Slaytlar • Projeksiyon aleti • Kağıtlı tahta ve kalemi • Program • Eğitim Rehberi
Eğitimciye Not	Eğitim programı çoğaltılarak katılımcılara dağıtılır.

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 2	Süre 50 dakika
Konu	Yetişkinlerde Öğrenme
Hedefler	<ul style="list-style-type: none">• Yetişkini tanımlar,• Yetişkinin öğrenme özelliklerini kavrar, çocukların öğrenme özelliklerinden farkını bilir
Özet	<ul style="list-style-type: none">• Katılımcılara yetişkinlerin özellikleri sorulur, birlikte tartışılarak, eğiticinin listesiyle karşılaştırılır.• Katılımcılardan çocukların ve yetişkinlerin/gençlerin öğrenmelerindeki farklılıkları karşılaştırmaları istenir; liste oluştuktan sonra farklılıkların yetişkin eğitimine etkisi açıklanır.
Yöntem	Soru-cevap / Grup çalışması
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none">• Slaytlar: 6-8• Kağıtlı tahta ve kalem• Yetişkin Eğitimi Sayfa
Eğitimciye Not	

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 3	Süre 50 dakika
Konu	Yetişkin Eğitiminin Temel Varsayımları
Hedefler	<ul style="list-style-type: none"> • Androgojik yaklaşımı anlar, temel varsayımlarını kavrar, • Öğretim uygulamalarına yansımalarını bilir
Özet	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenme ortamında katılımcıların benliklerini tehdit eden durumlara ilişkin "rol çalışması" yapılır. • Bu çalışma için 15 dakika süre ayrılır. • Bundan yararlanarak yetişkin eğitiminin temel varsayımları ve eğitim uygulamalarına ilişkin sonuçları soru-cevap ve anlatım tekniği ile işlenir. • Niğde yerel televizyonundan kadına yönelik şiddetle ilgili söyleşiyi kapsayan bir söyleşi videosu izletilir. Daha sonra deneyimlerin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmakla ilgili ne yapılacağına ilişkin "vızıltı grupları" oluşturulup yetişkinlerin kendi aralarında tartışmaları sağlanır. Daha sonra vızıltı gruplarında ortaya çıkan fikirler grubun bütünü içinde tartışılır ve eğitici tarafından toparlanır.
Yöntem	Anlatım / Soru –cevap / Rol Çalışması / Video izleme / Vızıltı grubu
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none"> • Slaytlar: 9-14 • Kağıtlı tahta ve kalem • EK 1 - Rol Çalışması Yaprağı • Yetişkin Eğitimi Sayfa • Ek 2 - Niğde yerel televizyonundan video
Eğitimciye Not	Video filmin hazır olup olmadığı kontrol edilir.

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 4	Süre 50 dakika
Konu	Kolaylaştırıcılık Rolü ve Yetişkin Eğitiminde Temel İlkeler
Hedefler	<ul style="list-style-type: none">• Kolaylaştırıcılığın öğretmenlikten farkını kavrar,• Yetişkin eğitimin temel ilkelerini kavrar
Özet	Yetişkin eğitiminde kolaylaştırıcılık örneklerle gösterilir; yetişkin eğitiminin ilkelerinin neler olması gerektiği tartışılır; ilkelerin gerekliliği soru-cevap tekniği ile işlenir.
Yöntem	Anlatım / Örnekleme / Soru-cevap
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none">• Slaytlar: 15-16• Kağıtlı tahta ve kalem• Yetişkin Eğitimi Sayfa• Slaytlar: 17• Kağıtlı tahta ve kalem• EK 3 Grup Çalışması Yapağı• Yetişkin Eğitimi Sayfa
Eğitimciye Not	

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 5	Süre 50 dakika
Konu	Yetişkin Eğitimi Programlarının Planlanması ve Yönetimi
Hedefler	<ul style="list-style-type: none">• Program öğeleri, amaçlar ve değerlendirme arasındaki ilişkileri kavrar,• İhtiyaç belirlemenin önemini kavrar• Eğitimde amaç kategorilerini ve özelliklerini tanımlar• Yöntem ve tekniklerin işlevini kavrar, seçim kriterlerini bilir• Değerlendirmenin amacını ve yetişkin eğitiminde kullanılacak yöntemleri kavrar.
Özet	<ul style="list-style-type: none">• Yetişkin eğitiminde program planlamada ayırıcı özellikler tartışılır. İçerik belirleme, eğitim sürecini planlama ve değerlendirme konuları soru-cevap tekniği ile işlenir.• İhtiyaç saptamada sık karşılaşılan yanlışlar tartışılır.
Yöntem	Soru-cevap / Tartışma
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none">• Slaytlar: 18-30• Kağıtlı tahta ve kalem• Program• Yetişkin Eğitimi Sayfa
Eğitimciye Not	Video filmin hazır olup olmadığı kontrol edilir.

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 6	Süre 15 dakika
Konu	Gün Sonu Değerlendirme
Hedefler	<ul style="list-style-type: none"> Günün değerlendirmesini yapar, Ertesi gün yapılacak uygulamalarda bu konulardan nasıl yararlanabileceği değerlendirilir.
Özet	<ul style="list-style-type: none"> Gün boyu Yetişkin Eğitimi konusunda katılımcılarla birlikte yapılan çalışmalar özetlenir. Beklentilerin ne kadar karşılandığı sözlü olarak değerlendirilir. Ertesi günkü uygulamalarla ilgili olarak dikkat edilecek noktalar birlikte gözden geçirilir. Oturum Değerlendirme Formu doldurtulur.
Yöntem	Sözlü ve yazılı geribildirim verme / Değerlendirme
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none"> Sabah ilk oturumda katılımcılarla birlikte oluşturulan beklenti listesi Oturum Değerlendirme Formu (katılımcı sayısı kadar)
Eğitimciye Not	

BEŞİNCİ GÜN	
Oturum 1-6	Bu uygulamanın genellikle eğitimin 6. Günü yapılması tavsiye edilir. Böylelikle katılımcılar, hem 5 günlük eğitim oturumlarını tekrarlama hem de kendilerini eğitimci olarak pratik yapma ve değerlendirme olanağı bulurlar.
Konu	Uygulama (Mikro Eğitim)
Hedefler	<ul style="list-style-type: none"> Olumlu bir öğrenme ortamı sağlar, Etkin sınıf içi iletişimi sağlar. Farklı öğretim tekniklerini kullanır.
Özet	Katılımcıların her birinin önceden belirlenen KYAİŞ konularında 5'er dakikalık sunuş yapmaları için gerekli düzenlemeler yapılır; sunuşların yapılması sağlanır, sunuşlara katılımcılar ve eğitici tarafından sözlü ve yazılı geribildirim verilir.
Yöntem	Gözlem ve sözlü-yazılı geribildirim verme
Eğitim Malzemeleri	<ul style="list-style-type: none"> Eğitici Değerlendirme Formları
Eğitimciye Not	

EKLER

EK 1 - ETİK İLKELER

Eğiticiler eğitim programının planlanması ve yürütülmesi ile ilgili görevlerinin dışında eğitim verdikleri kişilere, meslektaşlarına ve topluma karşı sorumlu oldukları etik değerler de bulunmaktadır. Bunlar:

1. Yeterlilik
Eğitici hem eğitim konusunun içeriği, hem de eğitici nitelikleri bakımından yeterli olmalıdır.
2. Açıklık
Gizliliği gerektiren özel durumlar dışında, katılımcılar program düzenlemelerine ilişkin olarak öğrenmek istedikleri her konuda bilgi almak hakkına sahiptir.
3. Özel Yaşama ve Gizliliğe Saygı
Eğitim programının planlanması ve yürütülmesi aşamasında yönetici-katılımcı, eğitmeni-katılımcı, katılımcı-katılımcı arasında paylaşılan özel durumlar başkalarına açıklanmamalı, böyle durumlarda kişiler açıklama yapmaya zorlanmamalıdır.
4. Katılma Hakkı
Her katılımcı biriciktir, görüşleri, fikirleri ve önerileri değerlidir. Neyi, ne zaman ve nasıl öğreneceğini belirleme hakkına sahiptir. Gerekli durumlarda farklı seçenekler oluşturulabilmelidir.
5. Katılımcıya Güven ve Saygı
Katılımcıların kendi öğrenme kapasitelerine güven duygusunun geliştirilmesi temel koşullardan birisidir. Öğrenme ortamında bireylerin kendilerine güvenlerini zedeleyecek tutum ve davranışlar kabul edilemez. Öte yandan kişiliğe saygı esastır, hiçbir katılımcı diğerleri önünde nedeni ne olursa olsun aşağılanamaz, küçük düşürülemez.
6. Eşitlik
Cinsiyet, yaş, etnik köken, dinsel inanışlar, engellilik, cinsel yönelimler hem programa katılmada hem de eğitim sırasında bir ayrımcılık nedeni olamaz.

EK 2 - YETİŞKİN EĞİTİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Andragoji

Yetişkinlerin öğrenmesine yardım etme bilim ve sanatı; yetişkin eğitimi kuramı, kuramı, süreçleri ve teknolojisi ile uğraşan bilim dalı

Algın Eğitim(informal eğitim)

Her bireye yaşam boyunca günlük yaşantılardan, eğitimsel etkinliklerden ve çevre kaynaklarından-aileden ve komşulardan, işten ve oyundan, pazardan, kitaptan ve kitle iletişim araçlarından- tutumlar, değerler, beceri ve bilgiler kazandıran süreç.

Bağımsız Öğrenme

Bireyin, her zaman değil, fakat genellikle başka birinin veya kurumun kılavuzluğu ve yardımı olmadan kendi girişimiyle gerçekleştirdiği öğrenme

Kolaylaştırıcı

Bir öğrenciye veya bir küme öğrenciye kendi öğrenim amaçlarını belirlemelerine ve bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak stratejileri seçmelerine yardım etme konusunda usta olan önder.

Öz-yönetimli Öğrenme

Bir kimsenin veya bir kümenin kendi öğrenme projelerinin planlanmasında, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde girişimde bulunduğu ve başlıca sorumluluğu üstlendiği yöntem.

Yaşam Boyu Eğitim

Eğitimin, çocuklukla başlayan tam zamanlı eğitimin ilk dönemiyle sınırlı ilk ve son bir deneyim olmadığı, tersine ömür boyunca devam etmesi gereken bir süreç olduğu düşüncesi

Yetişkinlik

Ergenlik çağını izleyen ve yaşamın sonuna kadar uzanan dönem ve bu dönemin özelliği sayılan bedensel, ruhsal ve toplumsal olgunluk durumu.

*Tanımlar UNESCO Yetişkin Eğitimi Terimleri Sözlüğü'nden alınmıştır.

EK 3 - OKUMA LİSTESİ

Bülbül, Sudi (1991)**Halk Eğitimine Giriş**; Anadolu Üniversitesi Yay. Eskişehir .

Caffarella Rosemary S(1994)**Planning Programs for Adult Learners**; Jossey-Bass Publishers, San Francisco.

Duman, Ahmet(2007)**Yetişkinler Eğitimi**, Ütopya Yayınları:17,Ankara

Ergin, A; Birol, Cem(2000) **Eğitimde İletişim**, Anı Yayıncılık,Ankara

Knowles, Malcolm (1996); **Yetişkin Öğrenenler** Göz Ardı Edilen Kesim; (Çeviren: Serap Ayhan) Ankara Üniversitesi Yay.

Otaran, Nur (Editör) (Feride Güven, Süheyla Gökmen, Arzu Hancı) (2008)**Yetişkin Eğitimi Kılavuzu**, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, KSGM

Uysal, Meral(2009) “Yetişkin Eğitiminde Program Planlanma” **Yetişkin Eğitimi** (derleyen :Ahmet

Yıldız, Meral Uysal; KalkedonYayıncılık, Ankara.

Yıldız, Ahmet; Uysal, Meral (Derleyenler) (2009) **Yetişkin Eğitimi**, KalkedonYayıncılık, Ankara.

EK 4 - Sunum Becerileri Değerlendirme Formu**KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE
EĞİTİCİ EĞİTİMİ****SUNUM BECERİLERİ DEĞERLENDİRME FORMU**

İzlediğiniz sunuşu aşağıdaki maddelere göre 5'li ölçek kullanarak değerlendiriniz.
1 Geliştirilmesi gerekir; 5 Mükemmel anlamında kullanılmaktadır.

SUNUM YAPAN KATILIMCININ ADI SOYADI:.....

BASAMAKLAR						AÇIKLAMA
	1	2	3	4	5	
1. Etkili bir giriş yapma / dikkat çekme						
2. Slayt tasarımı						
3. Katılımcıların isimlerini kullanma						
4. Katılıma cesaretlendirme						
5. Beden dili						
6. Göz teması kurma						
7. Tüm katılımcıların duyabileceği şekilde konuşma						
8. Sınıf alanını etkili şekilde kullanma						
9. Görsel işitsel araçları etkin şekilde kullanma						
10. Zamanlama						
11. Açık ve anlaşılır bir dil kullanma						

DİĞER BELİRTMEK İSTEDİKLERİNİZ:

Teşekkür ederiz.

EK 5 - Oturum Değerlendirme Formu

**KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE
EĞİTİCİ EĞİTİMİ****OTURUM DEĞERLENDİRME FORMU**

1: Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Karasızım
4: Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum

1.Program:

Süre yeterliydi	1	2	3	4	5
Beklentilerimi karşıladı	1	2	3	4	5
İyi organize edilmişti	1	2	3	4	5

2. Kolaylaştırıcı (Kolaylaştırıcı Adı) :

Alan bilgisi yeterliydi	1	2	3	4	5
Öğretme ve iletişim kurma becerisi yeterliydi	1	2	3	4	5
Konuları açık ve anlaşılır biçimde sundu	1	2	3	4	5
Sorulara tatmin edici yanıtlar verdi	1	2	3	4	5
Aktif olarak derslere katılmamı sağladı	1	2	3	4	5
Kullandığı ders notları ve görsel malzemeler öğrenmemi kolaylaştırdı	1	2	3	4	5
Eğitim etkinlikleri öğrenmemi kolaylaştırdı	1	2	3	4	5
Süreyi verimli kullandı	1	2	3	4	5

3. Yorumlar :

Oturum sırasında öğrendiğiniz konu ve etkinliklerden en çok yararlanacaklarınızı belirtiniz.

Başka hangi konuların programa dahil edilmesini isterdiniz?

Oturumun yetersiz gördüğünüz ve geliştirilmesi gereken yönleriniz belirtiniz.

Değerlendirmeniz ve önerileriniz için teşekkür ederiz.

EK 6 - Rol Çalışması Yaprağı

Olumlu Öğrenme Atmosferi

Süre : 5- 10 dakika

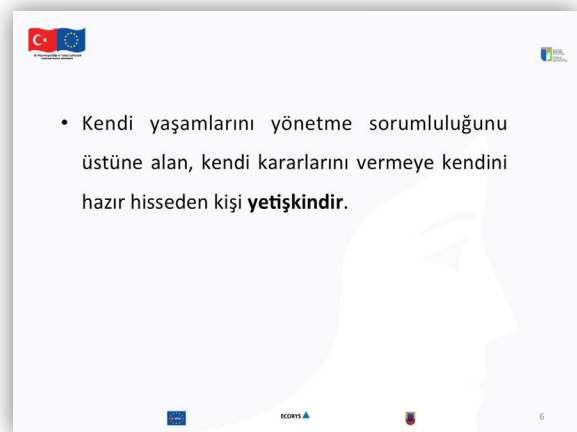
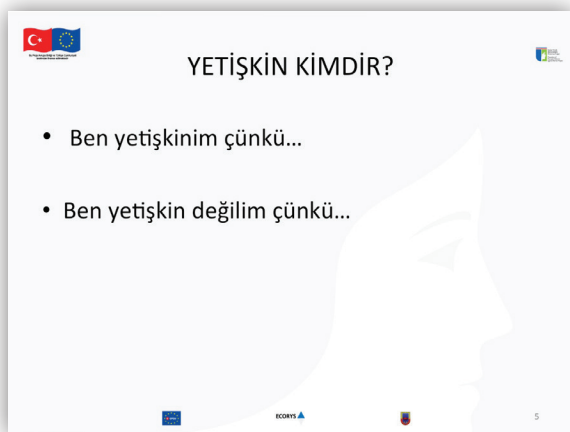
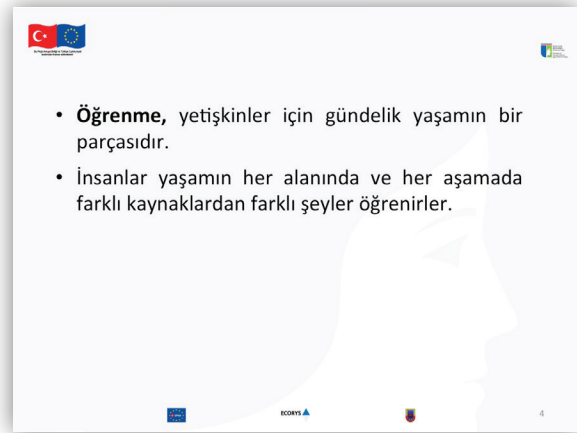
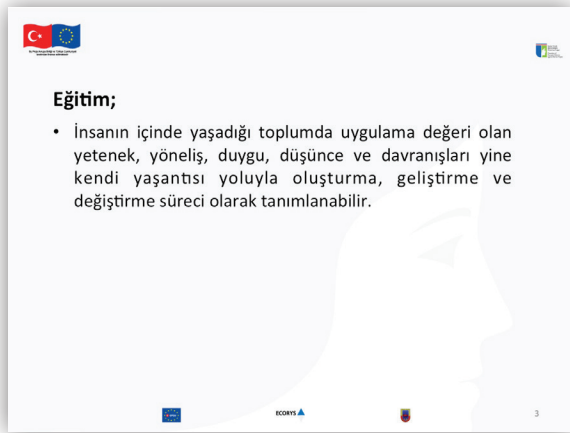
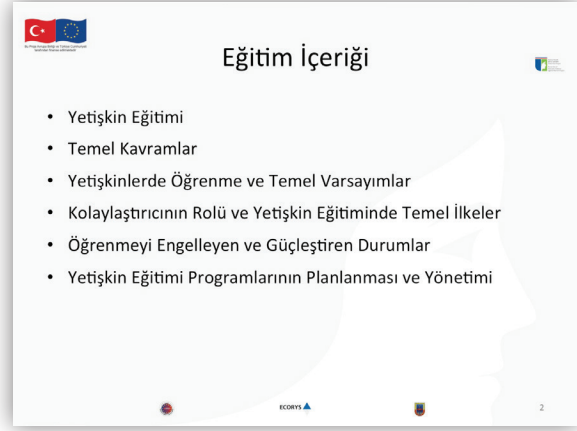
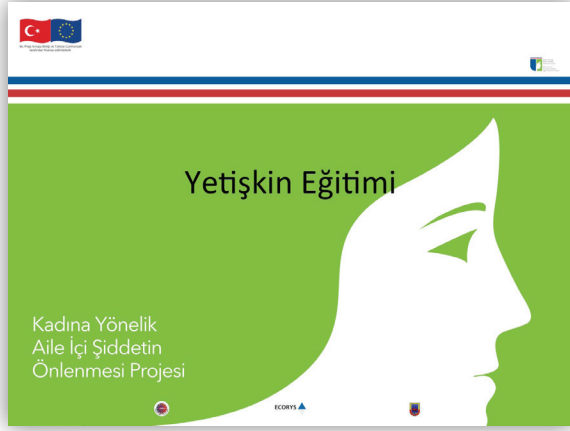
Senaryo

Kolaylaştırıcı daha önce katılımcılardan iki kişi ile anlaşır. Katılımcılardan birisi oturum devam ederken dersle ilgilenmek yerine cep telefonunu ile uğraşacaktır. Diğeri ise derse ilgisiz bir biçimde dışarıyı seyredecektir. Kolaylaştırıcı iki katılımcıyı ders ilgisilikleri konusunda benliklerini tehdit edecek düzeyde uyaracaktır. Bir katılımcı çocuğunun önemli bir sınavı olduğunu onunla ilgili bir haber almak için telefonu ile uğraştığını açıklayacaktır. Diğeri ise bir yakının rahatsızlığı nedeniyle ders yoğunlaşamadığını belirtecektir. Grubun bu senaryodan haberi yoktur. Daha sonra kolaylaştırıcı gruba bunun bir senaryo olduğunu açıklayacak ve böyle bir durumun öğrenme atmosferini nasıl olumsuz etkilediği gruba tartışılacaktır.

EĞİTİM PROGRAMI SLAYTLARI

Yetişkinler de Öğrenebilir!

7

Benlik Kavramı

- Yetişkinler, benliklerini tehdit altında hissettiklerinde öğrenemezler.

8

Yaşantının Rolü

- Yaşantılara yer vermeyen bir eğitim, aktarmacı eğitim anlayışının ürünüdür..

9

Bilme Gereksinimi

- Öğrenme etkinliğinin sonucu, yetişkin açısından görülebilir olmalıdır.

10

Öğrenmeye Hazır Olma

- Yetişkinler, çocuk ve gençlere göre daha gerçekçidirler.
- Gördükleri eğitimin, somut gereksinimlerine doyum getirmesini beklerler.

11

Öğrenme Yönelimi

- Hemen uygulamaya dönüştürülmeyen öğrenmeler, yetişkinler için anlam taşımazlar.

12

Öğrenme Motivasyonu

- Onları eğitime katılmaya güdüleyen etmenlerin, amaçların neler olduğunun bilinmesi,
- Yetişkinlerin eğitim programı ile bağlarının güçlendirilmesi,
- Yetişkinin daha iyi öğrenmesi açısından önem taşır.

Kolaylaştırıcı öğretmenden farklı olarak;

- Katılmaya teşvik eden, cesaretlendiren, güven duygusunu yaratan, öğrenme atmosferini oluşturan,
- Öğrenmeye yardım eden bir **REHBERDİR**.

Yetişkin Eğitiminde Temel İlkeler

- Konuya ilişkin yeterlik
- İlk izlenim
- Kural Oluşturma
- Aktif Katılımın Teşvik Edilmesi
- Farklı görüşlere saygı ve eşitlik
- Geri bildirim
- Sık tekrarlı Öğrenme
- Aralıklı Öğrenme
- Çok Duyu Organına Dayalı Öğrenme
- Öğrenmenin Transferi ve Anlamı Olan Bilgi
- Kendini Değerlendirme

Öğrenmeyi Engellleyen ve Güçleştiren Durumlar

- Sıkılma
- Karmaşıklık
- Rahatsız Olmak
- Korku
- Serbest İletişimin Engellenmesi
- "Sorunlu" katılımcılar

Program Planlama

- Öğretme-öğrenme süreçlerinin ve bu süreçlerde yer alan; örgüt, öğrenci, personel, içerik, yöntem, araç-gereç, bina tesis, finansman gibi öğelerin belirlenen amaçları gerçekleştirmek için birbirleri ile tutarlı olarak tasarlanması ve belirlenmesidir.

- Hissedilmiş İhtiyaçlar
- Gerçek İhtiyaçlar

Amaç Kategorileri

- Uzun vadeli amaçlar ya da genel amaçlar.
- Özel amaçlar ya da kısa vadeli amaçlar.
- Hedef davranışlar.

Hedef Davranışlar

- Bilginin elde edilmesi (tanımak, listelemek, betimlemek, ifade etmek açıklamak vb.).
- Düşünce becerilerinin geliştirilmesi (karşılaştırmak, değerlendirmek, çözümlmek vb.).
- Psiko-motor becerilerin geliştirilmesi (göstermek, çizmek, onarmak, kurmak vb.).
- Değer, tutum ve duygularda değişim (benimsemek, savunmak, onaylamak, işbirliği yapmak, kabul etmek vb.).

Hedef Davranışlar

- Bilginin elde edilmesi (tanımak, listelemek, betimlemek, ifade etmek açıklamak vb.).
- Düşünce becerilerinin geliştirilmesi (karşılaştırmak, değerlendirmek, çözümlmek vb.).
- Psiko-motor becerilerin geliştirilmesi (göstermek, çizmek, onarmak, kurmak vb.).
- Değer, tutum ve duygularda değişim (benimsemek, savunmak, onaylamak, işbirliği yapmak, kabul etmek vb.).

İçerik Oluşturulurken Dikkat Edilecek Hususlar

- Program amaçları ve öğrenme hedeflerine uygun olmalı.
- Katılımcıların hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmalı.
- Zaman sınırlamalarına uygun olmalı.
- Yetişkinin yaşamına uyarlanabilir olmalı.
- Gerektiğinde yetişkinin ilgi ve beklentilerine göre esnek olmalıdır.

Teknikler

- Katılımcının durumuna uygun olmalıdır.
- Eğitimin amacına uygun olmalıdır.
- Eğitim içeriğine uygun olmalıdır.
- Fiziksel ortam ve olanaklara uygun olmalıdır.
- Oturumun süresine uygun olmalıdır.

Etkili Anlatım İçin Kolaylaştırıcıya Öneriler

- Örnekler sıkça yer veriniz.
- Mizahı etkili bir şekilde kullanınız.
- Ses tonunuzda hareketlilik oluşturunuz.
- Göz teması kurunuz.

Etkili Anlatım İçin Kolaylaştırıcıya Öneriler

- İsimleri ile hitap ediniz.
- Deneyimlerin paylaşılmasına izin veriniz.
- Arkadaşça davranınız.
- Güvendiğinizi hissettiriniz.
- Konuşmanızda jest ve mimiklere yer veriniz.

25

Zaman sınırlamaları söz konusu olduğunda aşağıdaki sıralamaya göre içerik sıralanabilir:

- a) Öğrenme amaçları için gerekli olan içerik.
- b) Gerekli olan içeriğe destek içerik.
- c) İlgili ya da ilginç olan içerik.

26

Programın zamanlanmasında dikkat edilmesi gerekli noktalar:

- a) Süre, hazır bulunuşluk durumuna uygun olmalıdır.
- b) Saatler katılımcılara uygun olmalıdır.
- c) Tatil dönemlerine konulmamalıdır.
- d) Mümkünse tam gün olmamalıdır.

27

Programı Değerlendirmeye İlişkin Veriler

- Program başlamadan önce,
- Program sırasında,
- Program bitiminde,
- Programdan sonra izleme çalışmaları biçiminde toplanabilir.

28

- Tepki değerlendirme.
- Öğrenmeyi değerlendirme.
- Sonuçları değerlendirme.

29

Katkılarınız ve İşbirliğiniz İçin Teşekkür Ederiz !